

# DOMBOVÁRI ÁDÁM

## Vármegyei tisztújítások és országgyűlési követválasztások Pest megyében, 1818–1845

Már több példamutató és irányadó kísérlet történt a reformkori vármegyei tisztújítások és országgyűlési követválasztások eljárásjogi, technikai jellegű rekonstruálására. A rendelkezésre álló forrásoktól függően társadalomtörténeti, statisztikai, politológiai jellegű következtetéseket is levontak több megye (Zala, Vas, Győr, Veszprém, Somogy, valamint érintőlegesen Békés, és újabban Pest) esetében.<sup>1</sup> Tanulmányomban főként a Molnár András és Tilcsik György által megkezdett ösvényen haladva tettem kísérletet a Pest megyei választások tipizáló, de egyúttal választásspecifikus bemutatására. Az elemzés során elsősorban a választások technikai lefolyásának, eljárásjogi, személyi-családi tartalmú, azaz inkább formális jellemzőinek a megragadására törekedtem, ami értelemszerűen bizonyos önkorlátozással járt. A választások informális kontex-

<sup>1</sup> A Pest megyei kezdeményezésekre újabban lásd BERÉNYINÉ KOVÁCS Gyöngyi: *Pest megyei köznemesi hivatali karrier a reformkorban*. Szentkirályi László és Szentkirályi Móric tisztségei Pest-Pilis-Solt vármegye tisztikarában. A Pest Megyei Levéltár 2009. november 26-i tudományos ülésén elhangzott előadás szerkesztett és adattárral kiegészített változata. In: <http://www.pestmlev.hu/data/files/166339058.pdf> (2009.04.15.) 1–25.; A pest megyei tisztújítások és követválasztások eredményeinek vázlatos ismertetését adja még: GALÓCZY Károly: *Pest, Pilis és Solt törvényesen egyesült megye monographiája*. Történelmi, föld- s természetrajzi, közhatalmági, társadalmi, nemzetgazdasági, régi és ujkori leírás. Első rész. A megye multja. Budapest, 1876. 54–56. Az egyéb megyei résztanulmányokat lásd DOMINKOVITS Péter: Győr vármegye tisztújításai, 1816–1845. *Comitatus*, 2000/9. 63–72.; HUDI József: Tisztújítási rendtartás Veszprém vármegyében 1819-ben. *Comitatus*, 2000/6. 48–55.; HÉJJA Julianna Erika: *Békés vármegye archontológiája és prozopográfiája (1715–1848)*. Doktori disszertáció. Kézirat. ELTE Történelmi Intézet, 2009; MOLNÁR András: Zala megye reformkori tisztújításai 1819–1847. *Levéltári Szemle*, 1989/3. 18–30.; POLGÁR Tamás: Tisztújítási statutumok és az 1824. évi tisztújítás Somogy vármegyében. In: BÓSZÉ Sándor (szerk.): *Somogy megye múltjából*. Levéltári Évkönyv. 34–35. Kaposvár, 2004. 39–61.; TILCSIK György: Tisztújítások és országgyűlési követválasztások Vas megyében a reformkorban. In: TILCSIK György (szerk.): *Előadások Vas megye történetéről*. 3. Vas megyei levéltári füzetek 9. Szombathely, 2000. 19–38.

tusát (például a korteskedés jellemzőit és kiterjedtségét, a kampányok lefolyását, a közgyűlési és jelöltállítási vitákat, interperszonális relációkat és függőségeket stb.) ezúttal nem vizsgáltam, így a közgyűlési jegyzőkönyvek és iratok mellett a családi levelezések, a központi kormányzati és a sajtóanyag felhasználásától eltekintettem.

Pest vármegyében a napóleoni háborúkat követően hét alkalommal tartottak általános, rendes tisztújítást: 1818. március 31-én, 1820. május 8–9-én, 1829. szeptember 30-án, 1832. október 23-án, 1836. november 3-án, 1841. május 5-én és 1845. május 6-án. A három évtizedből két megyei restaurációs szabályzatot ismerünk: az első 1820-ban,<sup>2</sup> a másodikat 1841-ben fogadta el a vármegye közgyűlése.

## Az uralkodói szabályrendeletek megyei visszhangja

Az első *tisztújítási rendszabás* (így, régi alak) megalkotásának közvetlen kiváltó oka az 1819. február 16-i (4390. sz.) helytartótanácsi körrendelet volt, amely a megyei választásoknál kötelezővé tette a fejenkénti szavazást. Az uralkodói rendeletek és a megyei rendszabályalkotás összefüggéseinek és kölcsönhatásainak szempontjából érdemes röviden regisztrálni, miként reagált Pest a szempontunkból fontos öt központi rendeletre. Az úgynevezett *votizációs rendeletet* 1819. március 31-én tárgyalta a megye közgyűlése. A rendek véleménye szerint a közfelkiáltásos szavazás időnyerés céljából hasznos, ezért Pest megye az „*egyesült akarattal való kikiáltás módját*” a törvényes szokásra hivatkozva továbbra is alkalmazni kívánja.<sup>3</sup> Az 1820. májusi tisztújítást ennek ellenére majdnem kizárólag fejenkénti szavazással bonyolították le, s így történhetett, hogy a procedura két napig eltartott.

Az uralkodó az 1821. január 9-i (771. sz.) helytartótanácsi körrendelet útján újra felszólította a megyéket a kötelező fejenkénti szavazásra. A rendeletet Pest közgyűlése 1821. március 20-án tárgyalta, tudomásul

<sup>2</sup> Az 1820-i bizottság az 1730-i, 1765-i és 1772-i restaurációs jegyzőkönyveket használta fel előzményként. Lásd PML IV-3/c-1., PPS vm. nemesi közgyűlésének iratai (általános közigazgatási iratok). (A továbbiakban: PML IV-3/c-1. Kgy. ir.) 1820:926. 11–20. fol.

<sup>3</sup> PML IV-3/a-1., PPS vm. nemesi közgyűlésének jegyzőkönyve. (A továbbiakban: PML IV-3/a-1. Kgy. jkv.) 1819:1210. 419–420. fol.; A rendek ilyen tartalmú felírását a Helytartótanácsnak, Pest, 1819. március 31-i dátummal, lásd PML IV-3/c-1. Kgy. ir. 1819:1210. 19., 22. fol.; a szóban forgó 1819:4390. sz. helytartótanácsi körrendeletet lásd uo. 20–21. fol. Keletkezésének körülményeiről, hátteréről, és megyei visszhangjáról, alkalmazásáról lásd Soós István: Választások Magyarországon. Kísérletek a vármegyei tisztújítások „megreformálására” (1810–1821). *Levéltári Közlemények*, 2009. 65–156.

vette, s az 1819:1210. sz. végzést erősítette meg.<sup>4</sup> Az 1825/27-i országgyűlés sérelmi vitáinak eredményeként kiadott, a közfelkiáltásos szavazást is újra megengedő 1827. szeptember 11-i, 24 236. helytartótanácsi számú uralkodói körrendeletet Pest megye 1827. november 13-i közgyűlése a korábbi határozatokhoz igazodva értelemszerűen vita nélkül elfogadta és tudomásul vette.<sup>5</sup> A választási visszaélések visszaszorítását célzó, a „pártoskodó személyek” jelölését tiltó 1829. július 10-i, 8766/1180. kancelláriai számú uralkodói rendeletet, amellyel alább még részletesen foglalkozom, 1829. augusztus 25-én tárgyalta Pest vármegye közgyűlése. A rendek megjegyezték, hogy a nádor „*kegyes kormányzása alatt*” a megyében a rendelet alapjául szolgáló esetek nem fordultak elő, s várhatóan nem is fognak, az uralkodói dekrétumot ezért tudomásul vétel mellett a levéltárba helyezték.<sup>6</sup> A visszaéléseket még tágabb főispáni jogkörrel szabályozni kívánó 1836. szeptember 22-i, 13 017/1257. kancelláriai szám alatt kiadott uralkodói rendeletet az 1836. október 7-i közgyűlésen olvasták fel, majd november 16-án tárgyalták, s hoztak elutasító végzést, illetve fogalmaztak meg sérelmi feliratot az uralkodóhoz.<sup>7</sup>

## A megyei tisztújítási rendszabások

Az 1819. február 16-i uralkodói rendelet hatására számos megye dolgozott ki új választási rendtartást. József nádor utasítását<sup>8</sup> egy új tisztújítási rendszabás elkészíttetéséről Pest megye 1820. január 18-i közgyűlésen olvasták fel.<sup>9</sup> A közgyűlés által kinevezett bizottság<sup>10</sup> feladata

<sup>4</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1821:879. 307. fol. Vö. PML IV-3/c-7. PPS vm. nemesi közgyűlésének iratai (szabályrendeleti iratok). 14. doboz, 1821. év. 140–141. fol.

<sup>5</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1827:4291. 1755. fol. A körrendelet nyomtatott formában lásd PML IV-3/c-1. Kgy. ir. 1827:4291. 1–2. fol.

<sup>6</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1829:3752. 1536. fol.

<sup>7</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1836:5300/a. 1766–1768. fol.; PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1836:5722. 1892–1893. fol. A rendeletet lásd PML IV-3/c-1. Kgy. ir. 1836:5722. 1., 6. fol. A rendeletet sérelmező pesti feliratot lásd uo. 2–4. fol.

<sup>8</sup> A nádori parancsolatot lásd PML IV-3/c-1. Kgy. ir. 1820:926. 7–9. fol.

<sup>9</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:216. 93. fol.

<sup>10</sup> A rendtartást kidolgozó deputáció elnöke Bárczay Pál másodalispán, tagjai Szily József királyi udvari tanácsos és hétszemélyes táblai ülnök, gróf Festetics János, báró Prónay Sándor, báró Orczy Lőrinc, Belánszky József váci kanonok, Péchy Imre alnádor (vice-palatin), Szentkirályi László nádori ítélőmester, Ottlik Dániel ítélőmester, Tallián István, Rakovszky János, Gosztonyi Dániel, Madarassy István, Torius Dániel táblabírák,

egyrészt a voksolás módjának és menetének, másrészt a szavazásra jogosultak körének a megállapítása volt.<sup>11</sup> A deputáció jelentését az 1820. március 20-i közgyűlésen olvasták fel és tárgyalták. A kérdés fontossága miatt a közgyűlésen a nádor, aki egyben a vármegye főispánja is volt, személyesen megjelent és ő elnökölt.<sup>12</sup>

A bizottság a választójogosultak körének megállapításakor többnyire a szokásokból indult ki. Voksolhatna eszerint „*minden renden lévő*” egyházi és világi nemes, birtoktulajdontól függetlenül, valamint a nem a megyében lakó, de ott valószínű nemesi birtokkal rendelkező nemesek is. Az atyai hatalom alatt álló nemes fiúk viszont csak akkor szavazhatnak, ha közhivatalt viselnek, vagy ha az apjukétól külön családot és háztartást alkotnak. Az osztatlan birtokú testvéreknek külön-külön szavazatot engednének, a birtokos nemesek özvegyei pedig továbbra is vokssal bírnának (a nemes árvák gyámszülője vagy gondviselője az árva helyett szavazhatna). A székes- és társaskáptalanok, illetve a szabad királyi városok összesen kapnának egy-egy vokstot (a káptalanok küldöttein kívül megjelenő kanonokok továbbá egyénenként külön is szavazhatnának).<sup>13</sup> A nem nemes alsópapság (plébánosok, káplánok) választójogát a bizottság ugyanakkor nem támogatta, mert azok a múltban sem szavazhattak.<sup>14</sup> A személyesen nem megjelenő, képviselőt küldő személyek (a nemesi özvegyeken kívül) csak akkor voksolhatnak, ha távolmaradásukra „elegendő” indokot szolgáltatnak.<sup>15</sup> Képviselőnek egyébiránt csak

Friebeisz József főjegyző, és az őt járásbeli főszolgabíró, Muslag István főügyész és Balla Gábor levéltárnok voltak. (PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:216. 95. fol.; PML IV-3/c-1. Kgy. ir. 1820:926. 10. fol.)

<sup>11</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:216. 94. fol. A nádor emellett az 1819. február 16-i uralkodói rendelet folytán elrendelte, hogy a megyei nemesek lajstromát a szolgabírák járásonként ellenőrizzék. (Uo. 93. fol.)

<sup>12</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:925. 429. fol.

<sup>13</sup> Zlinszky Antal, a kecskeméti járás főszolgabírája a lajstromok felülvizsgálatakor vokstot kért Kecskemét és Nagykőrös mezővárosoknak is, azzal az indokkal, hogy nemesi jószágokat bírnak, és mert a megyebeli nemesek által viselt személyes terhekben is mindig részt vettek, tehát a nemesi jogok őket is megilleti. A bizottság jogi precedens hiányában a közgyűlésre bízta a döntést, jóllehet időközben – még a határozat megszületése előtt – Kecskemét és Nagykőrös maga állt el a kéréstől. (PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:926. 438., 443. fol.)

<sup>14</sup> A bizottság ülésén Belánszky József váci kanonok szorgalmazta a katolikus alsópapság szavazójogát, a kalocsai érseki káptalan vikáriusa, Újváry Dávid pedig a nádornak terjesztett elő hasonló tartalmú indítványt. Mindkét indítványt később a közgyűlés elé is terjesztették. (PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:926. 437. fol.) Újváry 1820. február 17-i indítványát lásd PML IV-3/c-1. Kgy. ir. 1820:926. 52–55. fol.

<sup>15</sup> Ilyen elegendő oknak számította a küldöttség az idős kort, az utazást megakadályozó betegséget, a szülő/hitves halálát, a közhivatal viselését, a gazdaságot ért szerencsétlenséget, a feleség gyermekszüléshez közeledő idejét vagy „terhes betegségét”, a választó saját vagy gyermekei házasságát, továbbá a határnap kihirdetése előtt megszervezett fontos következményű munkát.

nemes férfit lehet megbízni, de egy személy legfeljebb két másik képviselőt vállalhatja csak el.<sup>16</sup>

A szavazási eljárásra nézve a bizottság az 1819:1210. sz. megyei végzéshez hasonlóan csak azokban az esetekben kívánt fejenkénti szavazást elrendelni, amelyekben az első felkiáltásból nem lehet megállapítani a többséget. A döntést praktikus megfontolásokkal indokolták, a választás elhúzódsát elkerülendő.<sup>17</sup> A fejenkénti szavazás lebonyolításának technikai oldalát tekintve szintén a korábbi, már szokásban lévő eljárást erősítették meg. A szavazatszedő választmány tagjai között minden járás képviseltetné magát.<sup>18</sup> A szavazóurna „egy, a jelöltek számának megfelelő számú osztállyal ellátott szekrény vagy láda lenne, ahol a jelöltek neveit az osztályok torkolatára függesztenék ki”. A szavazók a szavazatszedő választmány elnökétől kapott golyókkal adhatnák le voksaikat, de az urnát csak a közgyűlés előtt nyitnák fel.<sup>19</sup>

A közgyűlésen többnyire a bizottsági véleményt hagyták jóvá, s az előterjesztett módosító indítványok többségét elvetették. Balla Gábor levéltáros a megye megelőző két évszázadának jegyzőkönyveiben nem talált precedenst arra, hogy foglalkoztak volna a katolikus alsópapság szavazójogával (de nem talált az ellenkezőjére sem); ezért a rendek a deputáció állásfoglalását erősítették meg, egyúttal a kérdést országgyűlési tárgyként határozták meg.<sup>20</sup> A nádor javaslatára végül is úgy döntöttek, hogy az országgyűlési rendezésig, átmenetileg, az esedékes tisztújításon mégis személyes szavazójogot adnak az alsópapságnak, a plébánosokat is beleértve.<sup>21</sup> A közgyűlés módosította a képviselők útján történő szavazást is: a szűkítés eredményeként csak a birtokos nemesek özvegyei és a főhivatalokban lévő személyek küldhetnek maguk helyett képviselőt. (A megbízólevelek hitelesítését viszont egyszerűsítették: azok köztisztviselői hozzájárulás nélkül, a megbízó saját aláírásával kiállítva is jogerővel bírtak.) A szavazatok összeszámlálását a szavazatszedő választ-

<sup>16</sup> A megbízóleveleket megyei lakosokkal az illető járásbeli szolgabíró, másoknál az illetékes megye alispánja hitelesítené, amit a tisztújítást megelőző napon egy külön deputáció ellenőrizne. (PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:926. 433–435. fol.; PML IV-3/c-1. Kgy. ir. 1820:926. 22–27. fol.)

<sup>17</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:926. 436. fol.

<sup>18</sup> Egyesek indítványozták, hogy a szavazatszedő választmány tagjai közé az adott, éppen szavazó község nemesei közül is be kéne vonni egy-két tagot, mert a deputáció eredeti tagjai nem ismerhetik személyesen a községek szegény nemesseit. Az összeírási lajstromokat két verzióban, a helységek ábécé rendjében, és a járásbeli nemesek ábécé-rendjében is elkészítették. (PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:926. 439. fol.)

<sup>19</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:926. 436–437. fol.

<sup>20</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:926. 440–441. fol.

<sup>21</sup> A provizórikus intézkedést a vonatkozó országgyűlési döntés hiányában 1829. augusztus 26-án az 1829. szeptember 30-i tisztújításra is kiterjesztették. (PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1829:3814. 1570–1571. fol.)

mány feladatává tették, s ennek elnöke tenne jelentést a közgyűlésen. A deputáció tagjainak szorosabb meghatározását egyelőre elhalasztották (a rendtartás közgyűlés által is jóváhagyott változata az 1820:926. sz. határozat lett).<sup>22</sup>

Az 1841. április 20–21-i és 23-i közgyűlésen elfogadott újabb pesti tisztújítási rendtartás alapja is az 1820-as szabályzat volt.<sup>23</sup> Az új rendtartás elfogadása előtt, még 1841. március 23-án azonban a közgyűlés úgy határozott, hogy az 1820-ban a római katolikus alsópapságnak és plébánosoknak megadott személyes szavazati jogot kiterjesztik az evangélikus, a református és a görögkeleti vallású lelkészekre is (a káplánok viszont továbbra se szavazhattak). Egyúttal szorgalmazták a honoráciorok választójogának rendezését (ezeken mindenekelőtt a Helytartótanács és a Kamara nem nemes „*főbb hivatalnokait*” és az ügyvédekert értették).<sup>24</sup>

Az 1841. április 18-án benyújtott bizottsági munkálat<sup>25</sup> szerint szavazati joggal bírnának a következők: a megyében állandó lakos vagy birtokos, 20. életévüket betöltött nemesek (kivéve a tanulókat);<sup>26</sup> a megyében található minden székes- és társaskáptalan tagjai egyenként (!); a római katolikus, református, evangélikus és görögkeleti lelkészek (a káplánok nem!); a honoráciorok közül az 1841:1223. sz. határozat alapján és szellemében az ügyvédek, a Helytartótanács és a Kamara nem nemes hivatalnokai a concipistákig;<sup>27</sup> a Magyar Királyi Egyetem rektora, az erdészeti felügyelő, továbbá a vízépítészeti és hajózási igazgató; a megyében található két szabad királyi város 1–1 szavazattal, a nemesek özvegyei (birtoktulajdontól függetlenül). A bizottság a megbízólevéllel,

<sup>22</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:926. 442–444. fol.

<sup>23</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:2211. 127. fol.

<sup>24</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:1223. 714–715. fol.

<sup>25</sup> Az 1820:926. sz. határozat nyomán újabb tisztújítási rendtartás kidolgozását a megye 1839:3359. sz. végzése rendelte el. A választmány tagjai voltak egyfelől a követutasítást kidolgozó deputáció tagjai, azaz Dubraviczky Simon alispán elnöklete alatt gróf Széchenyi István, gróf Ráday Gedeon, Simoncsics János másodalispán, Nyáry Pál főjegyző, Rákóczy Endre és Gál József ügyészek, Zlinszky János főszolgabíró, Kovács György, Fáty András, Benyovszky Péter, Lissovényi László, és Tahy Károly. A közgyűlés melléjük nevezte még báró Laffert Antal, Szántói Szabó József, Szarkay Antal, Kis László, Markos Mihály, Bernáth György, Kovács József, Rész-Ensel Sándor táblabíró és megyei birtokos urakat, valamint az összes főszolgabírót. (PML IV-3/c-1. Kgy. ir. 1841:2211. 4. fol.) A követutasítást kidolgozó választmány névsorát közli BOROVSKY Samu (szerk.): *Magyarország vármegyéi és városai. Magyarország monografiája. A Magyar Korona országai történetének, földrajzi, képzőművészeti, néprajzi, hadügyi és természeti viszonyainak, közmívelődési és közgazdasági állapotának enciklopédiája.* 13/1. k. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye. Budapest, 1910. 394. A bizottsági munkálat eredetijét lásd PML IV-3/c-1. Kgy. ir. 1841:2211. 1–5. fol.

<sup>26</sup> A húsz éven aluli nemesek közül csak azok kaptak szavazati jogot, akik vagy házasok, vagy hivatalviselők voltak, vagy egyéb okból külön családot képeztek.

<sup>27</sup> Azaz a fogalmazókig. A concipisták feletti hivatalok királyi kinevezéstől függtek.

képviselő útján történő szavazást az özvegyeken kívül mindenki számára megtiltotta. Az özvegyekkel a bizottsági indoklás szerint azért tettek kivételt, hogy „asszonyi mivoltukat” megvédhessék a „lehetséges kihágásoktól” (megbízott viszont továbbra is csak szavazójoggal bíró személy lehetett, s két megbízásnál többet senki nem vállalhatott).<sup>28</sup>

A deputáció javaslatokat fogalmazott meg a választás helyszínére is. Javasolta például, hogy a tisztújítás előtt vizsgálják meg, a megye tanács-terme képes-e a választói tömeg befogadására.<sup>29</sup> A teremhez vezető bejáratnál a megyeház udvarát deszkákkal választották ketté; akik már leadták szavazatukat, azokat a másik udvarba vezették, s a szavazás végéig ott is kellett maradniuk. A járásokat arányosan képviselő tagokból álló szavazatszedő választmány munkájába a népesebb nemesi községek hadnagyait is be kell vonni ellenőrként. A tisztújítással együtt választanák meg a bírói hatalommal is felruházott tiszteletbeli tisztviselőket is, míg a tiszteletbeli jegyzőket és ügyészeket továbbra is kinevezik, de a fiatalok gyakorlatának elősegítése érdekében minden tisztújításnál újonnan kellene kinevezni őket.<sup>30</sup>

A közgyűlés csak néhány apróbb kiegészítést eszközölt a tervezeten, egyébként jóváhagyta. Elfogadták például, hogy a bírói hivatalok kivételével nem nemeseket lehet hivatalokra jelölni. Kimondta, hogy a szavazatszedő választmány tagjai nem jelölhetők hivatalokra, s hogy a népesebb nemesi községek és közbirtokosságok szavaztatásánál az úgynevezett kurátorok legyenek jelen.<sup>31</sup>

A honoráciorok szavazati jogának kiterjesztését az 1841:1223. sz. végzésen túl április 23-án, az 1841:2242. sz. határozattal rendezték, de a végrehajtás előkészületei (például összeírás) miatt csak az 1845-ös tisztújításon alkalmazták először. Szavazati joggal ruházták fel a bevett felekezetek lelkészeit és káplánjait (kivéve a szerzeteseket, illetve a szerzetes segédlelkészeket); a királyi ügyek igazgatóhivatalához tartozókat az írnokok kivételével; a királyi egyetem rendes oktatóit;<sup>32</sup> a gimnáziumok, kollégiumok, líceumok oktatóit valláskülönbség nélkül, az Akadémia rendes tagjait és a Vakok Intézetének igazgatóját; a Nemzeti Múzeum tagjait az írnokok kivételével; a Királyi Főtörvényszék tisztviselőit a szol-

<sup>28</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:2211. 127–128. fol.; 1841:2222. 138. fol.

<sup>29</sup> A megyeház épületét a rajta található repedések miatt Motsy László mérnök és Zitterbarth Mátyás építész is megvizsgálta a közgyűlés utasítására.

<sup>30</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:2222. 139–141. fol.

<sup>31</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:2211. 129–130. fol.; 1841:2222. 141–142. fol.

<sup>32</sup> A rendkívüli oktatókat, asszisztenseket és adjunktusokat nem részesítették szavazati jogban.

gák kizárásával; a Politico Fundationalis Igazgatóság tagjait, a praktizáló ügyvédek, a szakmájukban dolgozó orvosokat és mérnököket; a Helytartótanács hites ügyvivőit a concipistákig; az országos levéltárnokokat; a nem nemes haszonbérlelőket (ha nem úrbéres földet bírnak, és ha a megye hatósága és bírósága alá tartoznak); a községek jegyzőit, valamint a szabad községek, a királyi városok, és a megyében királyi adománylevél révén szabad birtokos községek (Nagykőrös, Kecskemét, Dunapataj, Ráckeve, Szentendre) egy-egy képviselőjét.<sup>33</sup>

## A vármegyei tisztújítások lebonyolítása Pest megyében

A tisztújítások koreográfiája mind a hét alkalommal hasonló volt, a választás gyakorlatilag azonos módon zajlott le. A rendek a tisztújítás határnapján összegyűltek a hirdetőlevélben meghatározott helyen (a hirdetőlevéllel egy időben, vagy még azt megelőzően, a nádor felszólította a rendeket a választói névjegyzék ellenőrzésére és felülvizsgálatára is).<sup>34</sup> Az ügynevezett restaurációs bizottság elnöke rendes esetben a Pest megyei főispáni hivatalt is betöltő nádor volt. Az 1841-es és 1845-ös tisztújításon József nádor egészségügyi problémái miatt báró Prónay Albert főispáni helyettes elnökölt, 1841-ben még a nádor által készített kandidáció alapján.<sup>35</sup> 1818-ban Pesten a megyeházán, 1820-ban a budai Országházán,<sup>36</sup> 1829-ben ismét a budai Országházán, 1832-ben és 1836-ban Pesten, 1841-ben a budai Országházán, végül 1845-ben ismét Pesten bonyolították le a tisztújítást.<sup>37</sup> A szükségessé vált logisztikai döntéseket – a helyszínek tehermentesítését, az útvonalak szabaddá tételét, adott

<sup>33</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:2242. 164–169. fol.; A közgyűlési végzés alapjául szolgáló, 1841. április 22-i bizottsági munkálat eredetijét lásd PML IV-3/c-1. Kgy. ir. 1841:2242. 1–4. fol.

<sup>34</sup> A felülvizsgálat úgy zajlott, hogy a főszolgabírókat, a táblabírákat, és ezek esküdtjeit küldték ki járasonként a választói névjegyzékek ellenőrzésére és frissítésére. PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:216. 93. fol.; 1829:3742. 1511–1512. fol.; 1832:4253. 1944–1945. fol.; 1836:4740. 1583–1584. fol. (1836-ban nem vizsgálták felül a lajstromokat!); 1841:1223. 713–714. fol.

<sup>35</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:2301. 212. fol.; 1845:2550. 414–416. fol. A tisztújítás határnapját kitűző, 1818. február 8-i nádori levelet az 1818. február 9-i közgyűlésen hirdették ki, a helyszínről pedig február 10-én határoztak. (PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1818:432. 157. fol.; 1818:488. 186. fol.)

<sup>36</sup> A régi budai Országháza (az 1790-i, 1792-i és 1807-i országgyűlések helyszíne) a mai I. kerületben, az Országház utca 28. sz. alatt, a Várnegyedben található. A 18. század második felében épült kétemeletes épület jelenleg az MTA Társadalomtudományi Intézeteinek ad otthont. (L. BERZA László [főszerk.]: *Budapest lexikon*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1973. 897.)

<sup>37</sup> A tisztújítások idejére és helyszínére lásd a megfelelő nádori leveleket a PML vonatkozó közgyűlési jegyzőkönyvekben.



esetben egyes városrészek, útszakaszok lezárását, a rend fenntartására előirányzott lépéseket – nyomtatásban tették közhírré, rendszerint egy héttel az esemény előtt.<sup>38</sup>

A rendeket a hivatalban lévő tisztikar feje, többnyire az első alispán, ennek hiányában (1820-ban, 1829-ben és 1845-ben) a másodalispán, illetve 1832-ben Somsich Pongrác, 1841-ben pedig báró Prónay Albert főispáni helyettes köszöntötte.<sup>39</sup> Ezután a rendek a tisztújítás elnöki teendőit ellátó nádor köszöntésére és meghívására küldöttséget neveztek ki, s elküldték a királyi palotába. Kineveztek további két küldöttséget is, amelyek közül az egyik a tisztújítás helyszínén, a kapualjban és a lépcsőn, a másik pedig a budai Országháza vagy a pesti megyeháza ajtajánál volt hivatva várni és köszönteni, majd bevezetni a nádort.<sup>40</sup> A deputációk létszáma a hét tisztújítás során egy és két tucat között váltakozott, tagjai többnyire püspökök, kanonokok, udvari és királyi tanácsosok, grófok, szolgabírák, táblabírák, ügyészek, esküdtek, vagy éppen a személynök – azaz magas és közepes rangú világi, egyházi és megyei hivatalnokok voltak. Miután a nádor és a meghívásával megbízott deputáció megjelent, az őket fogadó két küldöttség is elfoglalta kiszabott helyét.<sup>41</sup> A nádort megérkezésekor Éljen! kiáltásokkal fogadták és ünnepelték a rendek, amíg az el nem foglalta főispáni székét.<sup>42</sup> Ezt követően a nádor latin nyelvű beszéddel köszöntötte a rendeket, általában a tisztújítás, a választási szabadság, a megyei intézmény és a tisztviselők feladatainak fontosságát taglalva.<sup>43</sup> A rendek nevében általában valamelyik püspök válaszolt, illetve köszöntötte – ugyancsak hosszas latin nyelvű beszédben – a nádort. Többnyire ebben a beszédben is a szabad választás jelentőségéről, történeti gyökereiről, a hiva-

<sup>38</sup> PML IV-3/c-1. Kgy. ir. 1820:1551. 14–16. fol. (Pest, 1820. május 5., ill. 1818. március 23.); PML IV-3/c-1. Kgy. ir. 1829:4348. 3. fol. (1829. szeptember 26.)

<sup>39</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1818:1140. 407. fol.; 1820:1551. 702. fol.

<sup>40</sup> A „nádorspecifikus” ceremónia részeit, így a meghívó, köszöntő és fogadó küldöttségek kinevezését, illetve a köszöntőbeszédeket 1841-ben és 1845-ben értelemszerűen elhagyták. A már említett 1820-as kétnapos tisztújítás második napjának reggelén, május 9-én az előző napi deputációt küldték ismét a nádor meghívására, aki a választás felgyorsítására a második napon már egyszerre két-két hivatalra tett jelölést. (PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:1552. 710. fol.)

<sup>41</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1818:1140. 407–408. fol.; 1820:1551. 702–703. fol.; 1829:4348. 1769–1770. fol.; 1832:5090–5092. 2226–2228. fol.; 1836:5588–5590. 1858–1859. fol. (1832-ben és 1836-ban Sztankovich János győri püspök és helytartótanácsos vezette a királyi palotába küldött deputációt.)

<sup>42</sup> 1818-ban a nádort elkísérte anyósa is, 1829-ben pedig gyermekei (István és Sándor főhercegek, valamint Hermina főhercegné).

<sup>43</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1818:1140. 408. fol.; 1820:1551. 704–705. fol.; 1829:4348. 1771–1773. fol.; 1832:5092. 2228–2229. fol.; 1836:5590. 1859. fol.

talviselés szépségeiről és a vele járó bizalomról volt szó, külön köszönetet mondva a nádornak.<sup>44</sup>

Ezután következett a hivatalban lévő tisztikar lemondása, amelyet rendszerint a tisztikar első embere, azaz az első alispán, ennek hiányában a másodalispán (1820-ban és 1845-ben), vagy mint 1829-ben, az első aljegyző jelentett be rövid beszédben, s egyben átadta a levéltár kulcsát és a megye pecsétjét a tisztújítás elnökének, azaz a nádornak (1841-ben és 1845-ben Prónay Albert adminisztrátornak). 1832-ben a lemondás fázisaiban munkamegosztást történt, mivel a tisztikar nevében a főjegyző, Sárközy Imre mondott le, a megye pecsétjét és a levéltár kulcsát azonban Kovách György, a leköszönő első alispán adta át.<sup>45</sup> A főispáni funkciókat ellátó nádor ezután nevezte ki a szavazatszedő választmány tagjait arra az esetre, ha fejenkénti szavazásra kerülne sor.<sup>46</sup>

A jelöltek nevét csak ezután, hivatalonként ismertette a nádor, s a választást is hivatalonként bonyolították le (a tisztségek sorrendjének betöltése – rang szerint – végig azonos volt). 1829-ben a felkiáltásos rendszer visszaállításából eredhető „zavarok meggátolására” úgy döntöttek, hogy a jelöltek a kandidáció és a választás idejére hagyják el a választási termet.<sup>47</sup> Az 1841-es és az 1845-ös jegyzőkönyv tesz először említést arról a többi megyében is általános gyakorlatról, hogy a választás idejére provizórikus jelleggel helyettes főszolgabíró (Zlinszky János), főügyészt (1841-ben Rákóczy Endre, 1845-ben Egressy Sámuel), esküdtet (Belágh Antal) és jegyzőt (Nagy Iván) surrogált az elnök, azaz Prónay.<sup>48</sup>

A következőkben – a választások eljárási, technikai oldalára koncentrálván – azt vizsgálom, hogy az egyes hivatalokra mikor hány jelöltet állítottak, az adott hivatal betöltése felkiáltással vagy fejenkénti szava-

<sup>44</sup> 1818-ban báró Fischer István egri érsek, 1820-ban Viczay József fehérvári megyéspüspök, 1829-ben Klobusitzky Péter kalocsai érsek, 1832-ben és 1836-ban, a nádor 40. jubileuma alkalmával Nádasdy Ferenc váci megyéspüspök magyarul mondta el a választásbeszédet és a köszöntést.

<sup>45</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1832:5095. 2232–2233. fol.; 1841:2301. 213. fol.; 1845:2646. 454. fol.

<sup>46</sup> Az 1836-os tisztújításnál, jóllehet a nádor már a határnap kitűzésekor jelezte a rendeknek, hogy fejenkénti szavazással akarja lebonyolítani a restaurációt (PML, IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1836:4740. 1583–1584. fol.), csak az első, ténylegesen fejenkénti voksolás alá bocsátott hivatalnál, a váci járási főszolgabíró választásánál nevezték ki a szavazatszedő választmányt. Tagjai gróf Keglevich Gábor császári-királyi kamarás és a Magyar Kamaera előadója, Sztankovich János győri püspök, gróf Teleki Sámuel, báró Orczy György, báró Podmaniczky Lajos, Gosztonyi Miklós királyi táblai bíró, Mérey László császári-királyi kamarás, valamint Benyiczky Ádám, Jankovich Miklós, Lukács Antal, Szilassy László táblabírák, Nyáry Pál aljegyző, és a járásbeli főszolgabírák voltak. (PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1836:5596. 1862. fol.) 1829-ben az 1827-es uralkodói rendelet miatt nem is került sor szavazatszedő választmány kinevezésére.

<sup>47</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1829:4348. 1778. fol.

<sup>48</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:2301. 213. fol.; 1845:2646. 455. fol.

zással történt-e, s hogy mekkora rotáció figyelhető meg a tisztségek betöltésének személyi/családi oldalát tekintve.

Az első alispáni hivatalban 1818-ban négy jelölt (Szentkirályi László, Muslay István, Dubraviczky Antal, Kandó József) közül „egyesült akarattal”, azaz közfelkiáltás útján Szentkirályi Lászlót tartották meg a rendek, aki 1810 óta viselte ezt a hivatalt.<sup>49</sup> 1820-ban a négy elsőalispán-jelölt Bárczay Pál másodalispán, Dubraviczky Antal, Tallián István és Muslay István voltak, akik közül a rendek azonnal Bárczayt kiáltották ki („bizodalmukat el nem titkolhatván”), azonban a votizációs rendelet és a nádor ezt érvényesíteni akaró utasítása miatt a fejenkénti szavazást is lebonyolították. A rendek szavazatainak leadása után az eredmény ismét Bárczay megválasztását erősítette meg, aki át is vette a vármegye pecsétjét és a levéltár kulcsát.<sup>50</sup> 1829-ben öt jelölt – Kovách György másodalispán,<sup>51</sup> Jeszenszky Mihály, Glorius Dániel, Madarassy István és Zlinszky Antal – közül „hosszasabb kiáltás után” Kovách Györgyöt választották meg a rendek első alispánnak.<sup>52</sup> A következő általános tisztújításon, 1832-ben „nevezetesen kitetsző s minden kételkedést eloszlató általános felkiáltással” az addigi másodalispánt, Dubraviczky Simont választották első alispánná (kihívói Sárközy Imre, Mérey László, Madarassy István és Beniczky Ádám voltak).<sup>53</sup> 1836-ban a rendek „egyes akarattal és általános felkiáltással” Dubraviczkyt megtartották első alispánnak, ahogy 1841-ben is (1841-ben Simoncsics János, Beniczky Ádám és Fáy Mózes voltak a kihívói).<sup>54</sup> 1845. május elején Dubraviczky 32 évnyi hivatalviselés után bejelentette visszavonulását, így az 1845-ös tisztújításon Szentkirályi Mór addigi másodalispánt választották meg „közös akarattal” első alispánnak (ellenfelei Batta Sámuel, Zlinszky János és Nagy István voltak).<sup>55</sup>

A másodalispáni hivatalra 1818-ban Friebeisz József főjegyzőt, Bárczay Pált, Muslay Istvánt és Tihanyi Dánielt jelölték, akik közül a „voksok többségével”, azaz fejenkénti szavazással Bárczay Pált emelték hivatalba.<sup>56</sup>

<sup>49</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1818:1140. 413. fol. Szentkirályi László pályájáról és személyéről részletesebben lásd BERÉNYINÉ KOVÁCS Gyöngyi: i. m. 9.

<sup>50</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:1551. 708–709. fol.

<sup>51</sup> Friebeisz József ti. 1825. júniusában lemondott tisztségéről. Vö. BERÉNYINÉ KOVÁCS Gyöngyi: i. m. 17.

<sup>52</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1829:4348. 1778. fol.

<sup>53</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1832:5097. 2233. fol.

<sup>54</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:2301. 213. fol.

<sup>55</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1845:2548. 410–413. fol.; 1845:2646. 455. fol.

<sup>56</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1818:1140. 414. fol. – Bárczay Pál Ottlik Dánielt váltotta a másodalispáni hivatalban. (BERÉNYINÉ KOVÁCS Gyöngyi: i. m. 2009. 17.)

1820-ban a négy másodalispáni jelölt között találjuk ismét Friebeisz József főjegyzőt, mellette Kovách Györgyöt, ifjabb Madarassy Istvánt és Gosztonyi Andrást, közülük Friebeiszt előbb közfelkiáltással, majd az uralkodói rendelet miatt fejenkénti szavazással is megválasztottak a rendek.<sup>57</sup> A másodalispáni hivatalra 1829-ben ismét négy jelöltet állítottak: Szilassy Lászlót, Beniczky Ádámot, Földváry Gábort és Dubraviczky Simont – „hosszasabb kiáltás és vetélkedés” után Dubraviczky került ki győztesként.<sup>58</sup> 1832-ben Földváry Gábor, Szilassy László, Mérey László, Simoncsics János és Tahy Károly, azaz öt jelölt közül a rendek többsége Földváry Gábor mellett nyilatkozott.<sup>59</sup> A következő általános tisztújításon, 1836-ban Dubraviczkyhoz hasonlóan Földváryt is közfelkiáltással tartották meg a rendek hivatalában. Földváry Gábor 1836. november 4-én bejelentette, hogy két éven belül lemond hivataláról.<sup>60</sup> Így 1841-ben az 1838 júniusában hivatalba került Simoncsics János, Batta Sámuel, Szentkirályi Mór és Nagy István versengett a másodalispánságért. Simoncsics és Szentkirályi között megoszlottak a szavazatok, ezért Prónay Albert fejenkénti szavazást rendelt el. A szavazás megkezdése előtt azonban Simoncsics egészségi állapotára hivatkozva visszalépett a jelöltségtől, és Szentkirályi lett a másodalispán.<sup>61</sup> Az 1845-ös tisztújításon Szentkirályi előrelépése után Rutkay János, Friebeisz István, Miskey Imre és Nyáry Pál indultak a másodalispáni hivatalért; közakarrattal Nyáry Pált, az addigi főjegyzőt választották meg a rendek.<sup>62</sup>

A főjegyzőit a főispáni kinevezés helyett a 19. században a rendek már szabadon választották.<sup>63</sup> 1818-ban három jelölt (az addigi főjegyző Friebeisz József, illetve Fejérváry József, Mérey László) közül Friebeisz Józsefet „egyesült akarattal”, azaz közfelkiáltással tartották meg a rendek hivatalában.<sup>64</sup> 1820-ban az ismét szabad választásra bocsátott főjegyzőségre három személyt, Fejérváry József korábbi első aljegyzőt, Mérey Lászlót és Földváry Gábort jelölték, akik közül a voksok többségével Fejérváryt emelték hivatalba.<sup>65</sup> A nádor azonban 1829-ben élni kívánt

<sup>57</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:1551. 709. fol.

<sup>58</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1829:4348. 1778. fol.

<sup>59</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1832:5098. 2234. fol.

<sup>60</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1836:5646. 1873. fol.; 1836:5593. 1862. fol.

<sup>61</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:2301. 214–216. fol.; Simoncsics lemondólevelét lásd uo. 1841:2301. 1–2. fol.

<sup>62</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1845:2646. 456. fol.

<sup>63</sup> A nádor természetesen mindannyiszor kijelentette és a jegyzőkönyvbé foglaltatta, hogy a főispáni jogokra nézve semmiféle következménnyel nem járhat, hogy a főjegyző választását átengedte a rendeknek.

<sup>64</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1818:1140. 414. fol.

<sup>65</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:1551. 709. fol.

kinevezési jogával, s a főjegyzői hivatalra Sárközy Imrét, az addigi első aljegyzőt nevezte ki.<sup>66</sup> 1832-ben ismét szabad választásra bocsátotta a főjegyzőséget, ám csak Sárközy Imrét jelölték, akit a rendek általános felkiáltással meg is erősítettek hivatalában. A nádor a rendek örömeire egyúttal apja, Szentkirályi László érdemei miatt tiszteletbeli főjegyzővé nevezte ki Szentkirályi Móricot, aki addig tiszteletbeli aljegyző volt.<sup>67</sup> 1836-ban ugyanezt a módszert alkalmazta József nádor: a szabad választás ellenére csak egy jelöltet (Szentkirályi Móric) állított, akit a rendek meg is választottak.<sup>68</sup> Az 1841-es tisztújításon Prónay javaslatára Nagy Istvánt és Nyáry Pált azonos rangú és hatáskörű főjegyzőknek választották.<sup>69</sup> 1845-ben a nádor jóváhagyásával Prónay ismét szabad választás alá engedi bocsátani a főjegyzőséget, de preferenciáját, Nagy Istvánt is közli a rendekkel, akik közfelkiáltással meg is választják Balla Endre első aljegyző ellenében.<sup>70</sup>

1818-ban az esküdtek, 1820-ban a főjegyző, 1829-től viszont az alszolgabírák után választották meg az aljegyzőket, ahol a nádor rendszerint megismételte a főjegyzői hivatal szabad választásra bocsátásánál mondottakat. 1818-ban az első aljegyzői hivatalra állított négy jelölt közül (Fejérváry József, Sárközy Imre, Péchy Ferenc, Gosztonyi Miklós) Fejérváry Józsefet tartották meg a rendek. A második aljegyzői hivatalra három jelölt közül (Sárközy Imre, Péchy Ferenc, Gosztonyi Miklós) Sárközy Imrét választották, a harmadik aljegyzői hivatalra pedig Péchy Ferenc és Friebeisz Imre közül Péchy Ferencet.<sup>71</sup> 1820-ban a három első aljegyzőjelölt Dubraviczky Simon, Sárközy Imre és Kubinyi Ferenc volt, s a korábbi másodaljegyző, Sárközy Imre nyerte el a voksok többségét. A másodaljegyzői hivatalra szintén három jelöltet állítottak: Kubinyi Ferencet, Tahy Károlyt és Kovács Józsefet. A nádor kivételesen eltekintett a szavazástól, mert megtudta, hogy a rendek Kubinyi Ferenc harmadik aljegyzőt és Tahy Károly tiszteletbeli nótáriust is meg akarják tartani, a harmadik aljegyzőségre pedig egyébként is csak Tahy és Kovács állt versenyben. Ebből kifolyólag Kubinyi lett szavazás nélkül a második, Tahy pedig a harmadik aljegyző.<sup>72</sup> 1829-ben aztán a főjegyzőséghez ha-

<sup>66</sup> Emellett Szőgyényi László tiszteletbeli aljegyzőt szorgalma és munkája miatt tiszteletbeli főjegyzővé tette. (PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1829:4348. 1778. fol.)

<sup>67</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1832:5099–5100. 2234. fol.

<sup>68</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1836:5594. 1862. fol.

<sup>69</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:2301. 217. fol.

<sup>70</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1845:2646. 457. fol.

<sup>71</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1818:1140. 417. fol.

<sup>72</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:1551. 709–710. fol.

sonlóan az aljegyzői hivatalokat is a nádor töltötte be, kinevezéssel: az első aljegyző Bernáth György, a második aljegyző Festetich Sámuel, a harmadik aljegyző pedig Nagy István lett.<sup>73</sup> Az 1832-ben újra szabad választásra bocsátott aljegyző hivatalok sorsa az alábbiak szerint alakult: az első aljegyző Nagy István, Eckstein Rudolf és Nyáry Pál közül Nagy István lett az addigi másodaljegyző. Másodaljegyzőnek Eckstein Rudolf, Nyáry Pál és Tihanyi Antal közül Nyáry Pált újonnan, harmadik aljegyzőnek pedig Eckstein Rudolf, Tihanyi Antal és Bitskey Lajos közül Eckstein Rudolfot újra megválasztották a rendek.<sup>74</sup> 1836-ban Nagy István, Nyáry Pál és Pajor Titusz közül Nagy Istvánt választották újra a rendek első aljegyzőnek, a második aljegyző 1832-höz hasonlóan Nyáry Pál maradt (kihívói Pajor Titusz és Egressy Sámuel voltak). Harmadik aljegyzőnek Bitskey Illés lemondása után az addigi tiszteletbeli aljegyzőt, Pajor Tituszt választották meg Egressy Sámuel, Madarassy Móric és Halász Gusztáv ellenében.<sup>75</sup> Az 1841-es tisztújításon Pajor Tituszt választották meg első aljegyzőnek (Balla Endre és Rákóczy János voltak az ellenfelei), Balla Endrét pedig Rákóczy János, Simoncsics Alajos és Kováts Illés ellenében második aljegyzőnek.<sup>76</sup> 1845-ben a négy aljegyzői jelölt mindegyike hivatalt nyert: közfelkiáltással választották meg Balla Endrét első, Rákóczy Jánost második, Simoncsics Alajost harmadik, Batta Endrét pedig negyedik aljegyzőnek. Balla Endrét Prónay még a tiszteletbeli főjegyzői címmel is kitüntette.<sup>77</sup>

A főszolgabírói hivatalokat járasonként töltötték be, többnyire azonos sorrendben: 1818-ban és 1820-ban elsőként a kecskeméti, majd a pilisi, a pesti, a váci és a solti járás hivatalát, 1829-től pedig a kecskeméti, a váci, a pesti, a solti, a pilisi és a központi járások<sup>78</sup> következtek. A kecskeméti főszolgabírószágban 1818-ban a három jelölt közül (Zlinszky Antal, Vida László, Tormássy István) Zlinszky Antalt hagyták meg hivatalában. A pilisi járásban Majthényi Károly, Friebeisz Antal, Simoncsics János közül szintén a korábbi főszolgabírót, Majthényit hagyták meg.

<sup>73</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1829:4348. 1781. fol.

<sup>74</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1832:5117–5119. 2236. fol. – Nagy István Festetich Sámuel 1831. márciusi első aljegyzői kinevezése miatt (Bernáth György távozott hivatalából) lépett elő két tisztújítás között második aljegyzővé, s választották helyére harmadik aljegyzőnek Eckstein Rudolfot. (Lásd BERÉNYINÉ Kovács Gyöngyi: i. m. 2009. 19.)

<sup>75</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1836:5610–5612. 1864. fol.

<sup>76</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:2301. 222. fol.

<sup>77</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1845:2646. 462. fol.

<sup>78</sup> A nagyjából a mai Budapest területét lefedő, 1825 júniusában létrehozott járásról van szó. (BERÉNYINÉ Kovács Gyöngyi: i. m. 2009. 4.)

A pesti járásban négy jelöltet állítottak (Hangyás Dávid, Konkoly József, Reviczky Imre, Halász Miklós), akik közül Hangyást „választották” meg.<sup>79</sup> A váci járásban szintén négy jelöltet állítottak (Adonyi Mihály, Friebeisz István, Fáy András, Dubraviczky Simon), akik közül a rendek Adonyit tartották meg hivatalában. Miután a solti járásban Kovács György főszolgabíró már korábban lemondott, a négy jelölt közül (Földvály Gábor, Friebeisz Antal, Reviczky Imre, Rakovszky Ferenc) „Földvály Gábor úr kiválasztatott”.<sup>80</sup>

1820-ban a kecskeméti főszolgabíróság három jelöltje (Zlinszky Antal, Dubraviczky Simon, Blaskovich Bertalan) közül Zlinszkyt választották újra, a pilisi főszolgabírószágban ugyancsak újraválasztották Majthényi Károlyt (két kihívója Simoncsics János és Kis László voltak). A pesti járás főszolgabírájának Hangyás Dávidot választották újra Konkoly József és Halász Miklós ellenében, míg a váci járásban Adonyi Mihály maradt hivatalban a vokok többségével Beniczky Ádám és Friebeisz István ellenében. A solti járásban sem történt változás: Földvály Gábort választották újra, kihívói Rakovszky Ferenc és Reviczky Imre voltak.<sup>81</sup>

A kecskeméti járási főszolgabíróság – többnyire új – négy jelöltje (Kis László, Konkoly József, Batta Sámuel, Rutkay János) közül 1829-ben Batta Sámuel „kiválasztatott”. A váci járásban Adonyi Mihály lemondásával három jelölt (Friebeisz István, Beniczky Flórián, Tahy Károly) közül Friebeisz Istvánt választották meg a rendek. A pesti járási főszolgabírói hivatalban Kis László, Konkoly József, Halász Miklós, Földvály Miklós és Tahy Károly közül Tahy Károly lett eredményes. A solti járási főszolgabírószágba a nádor javaslatára Földvály Gábort választották meg „egyhangúlag” a rendek (Rakovszky Ferenc, Szalay Pál és Madarassy Ferenc ellenében) pilisi járási főszolgabírónak pedig Simoncsics János, Miskey Imre és Halász Miklós közül Simoncsicsot választották újra. A „*pesti centralis honorarius főszolgabíróság*”, azaz a központi járás főszolgabírája Kis László lemondása után Zlinszky János lett, Konkoly József és Miskey Imre ellenében.<sup>82</sup>

Az 1832-es tisztújításon a kecskeméti főszolgabíró Batta Sámuel maradt (Kis László, Konkoly József, Rutkay János ellenében), míg a váci járásban a felkiáltások Friebeisz István, Beniczky Flórián, Földvály

<sup>79</sup> Hangyás a másodalispánná „előlépett” Bárczay Pált váltotta ebben a minőségben. (BERÉNYINÉ KOVÁCS Gyöngyi: i. m. 2009. 22.)

<sup>80</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1818:1140. 414–415. fol.

<sup>81</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:1552. 711. fol.

<sup>82</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1829:4348. 1779–1780. fol.

Miklós és Somogyi Károly között megoszlottak, ezért a nádor fejenkénti szavazást rendelt el. A jegyzőkönyv szűkszavú beszámolója szerint a vok-sok „nevezetes többségével” Friebeisz Istvánt választották meg újra a rendek. A pesti járásban Tahy Károly, Konkoly József, Szilassy György és Blaskovich Gyula közül Tahy Károly maradt a főszolgabíró, míg a solti járásban Rakovszky Ferenc, Bernát György és Szalay Pál közül az addigi első aljegyzőt, Bernát Györgyöt választották meg. A pilisi járásban kandidáltak közül (Simoncsics János, Miskey Imre, Jankovich Sándor) „egyes akarattal” (és a nádor támogatásával) Simoncsics maradt hivatalban. A központi járás főszolgabírói hivatalában ugyanilyen módon maradt Zlinszky János (Konkoly József és Miskey Imre ellenében).<sup>83</sup>

A kecskeméti járás főszolgabírája 1836-ban is Batta Sámuel maradt (az ellenjelöltek: Kis László, Rutkay János, Jankovich Sándor voltak); a váci járásban viszont ezúttal is fejenkénti szavazást rendelt el a nádor, mert a felkiáltás alapján a szavazatok megoszlottak a négy jelölt, Friebeisz István, Fáy György, Somogyi Károly és Eckstein Rudolf között. A szavazatszedő választmány<sup>84</sup> összesítése alapján „nevezetes többséggel” Fáy Györgyöt választották a rendek. A pesti járásban az addigi főszolgabíró, Tahy Károly romló egészségi állapotára hivatkozva lemondott a jelöltségről, így a négy jelölt (Konkoly József, Szilassy György, Blaskovich Gyula és Miskey Imre) közül Szilassy György került hivatalba „nevezetes többséggel” – a felkiáltások megoszlása miatt fejenkénti szavazással. A solti járásban sem indult újra az addigi főszolgabíró (ifjabb Bernáth György is egészségi okokra hivatkozva mondott le); a jelöltek közül (Madarassy László, Nagy István, Szalay Pál, Mészáros Károly) Madarassy László lett a befutó, közfelkiáltással. A pilisi járásban az addigi főszolgabírót, Simoncsics Jánost tartották meg a rendek (Miskey Imre és Jankovich Sándor ellenében). Ami a központi járás főszolgabírárságát illeti, 1836-ban Konkoly József, Miskey Imre és Zlinszky János között megoszlottak a szavazatok, ezért itt is fejenkénti szavazással döntöttek, melynek eredményeképpen „nevezetes többséggel” Zlinszky maradt hivatalban.<sup>85</sup>

A kecskeméti főszolgabírárságról 1841-ben Batta Sámuel lemondott, s Zlinszky János, Nyáry Miklós, Bitskey Lajos, Szily Barnabás közül

<sup>83</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1832:5101–5106. 2234–2235. fol.

<sup>84</sup> A jegyzőkönyv ezúttal felsorolja a tagokat is (gróf Keglevich Gábor császári és királyi kamarás, Sztankovics János püspök, gróf Teleki Sámuel, báró Orczy György, báró Podmaniczky Lajos, Gosztönyi Miklós királyi táblai bíró, Mérey László császári-királyi kamarás, Beniczky Ádám, Jankovich Miklós, Lukács Antal, Szilassy László táblabírák, a járási szolgabírák és Nyáry Pál aljegyző).

<sup>85</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1836:5595–5600. 1861–1863. fol.



Bitskeyt választották a helyére. A váci járásban Fáy Györgyöt választották újra (Eckstein Rudolf, Parniczky Eduárd és Halász Pál ellenében). A pesti járásban Szilassy György lemondása után Zlinszky János, Jeszenszky Antal, Jankovich Sándor és Sárközy Károly közül Sárközy lett a főszolgabíró. A solti járásban Madarassy Lászlót (Mészáros Károly, Soproni István, Csemiczky Lajos ellenében), a középpontiban Zlinszky Jánost (Miskey Imre, Pajor Titusz és Czagányi János ellenében) választották újra a rendek. A pilisi járásban új főszolgabírót, Eckstein Rudolfot emeltek hivatalba (vetélytársai Miskey Imre, Jankovich Sándor, Setéth Károly voltak).<sup>86</sup> 1845-ben Bitskey lemondásával ismét nyíltabbá vált a verseny a kecskeméti főszolgabíróságért, s Nyáry Miklós, Batta József, Viczián Lajos, Szilassy István közül közfelkiáltással Nyáry Miklós addigi első alszolgabírót emelték hivatalba a rendek. A váci járásban Parniczky Eduárdot választották újra (Majthényi Ignác, Fáy Béla és Madarassy Ignác ellenében). A pesti járásban viszont Sárközy Károly lemondott, s az új jelöltek (Szilassy István, Szeles József, Pajor Titusz, Halász Gusztáv) közül Szilassy és Szeles küzdelme kiegyenlítetté vált, így fejenkénti szavazásra kerül sor. A szavazatszedő választmány jelentése szerint Szilassy 1716, Szeles 1045 szavazatot kapott, tehát Szilassy István lett a főszolgabíró. A solti járásban Madarassy Lászlót választották újra; három kihívója Mészáros Károly, Földváry Gábor és Újváry László volt.<sup>87</sup> A közgyűlési jegyzőkönyv következő két lapja sajnos hiányzik, a pilisi és a központi főszolgabíró személyét így a Galgóczy-féle megyemonográfia és Pest 1845. május 9-i helytartótanácsi felterjesztése alapján határoztam meg: a pilisi főszolgabíró eszerint Eckstein Rudolf, a központi főszolgabíró pedig Zlinszky János maradt.<sup>88</sup>

1818-ban összesen tehát két esetben töltötték be a főszolgabírói hivatalt fejenkénti szavazással (a pesti és a solti járásban), a maradék három esetben pedig felkiáltással tartották meg tisztségében a korábbi főszolgabírót. A kandidáltak közül csak Reviczky Imre és Friebeisz Antal indult két járásban: Reviczky Pestben és Soltban, Friebeisz Antal pedig Pilisben és Soltban. Ez azt is jelezheti, hogy a járási tisztségviselők kiválasztásánál többnyire a józan megfontolások döntöttek, a helyi emberek indultak, s csak ritkán álltak elő „univerzális”, több járásban is induló jelöltek. 1820-ban mindegyik főszolgabírói hivatalt fejenkénti szavazással töltötték be, s mindenhol a korábbi tisztségviselőt erősítették

<sup>86</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:2301. 217–218. fol.

<sup>87</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1845:2646. 457–458. fol.

<sup>88</sup> MOL (C 44) Helytartótanácsi lt. Dep. pol. com. 1845. F. 1.–138. 2–4. fol.; Galgóczy 1876. 55.

meg a vokszok. Ezt követően 1832-ben került sor ismét fejenkénti szavazásra, a váci járási szolgabíróság okán. 1836-ban három alkalommal: ismét a váci járásban, továbbá a pesti és a központi járásban került sor fejenkénti szavazásra. 1841-ben egyszer sem, 1845-ben pedig csak a pesti járási főszolgabíróság betöltésekor<sup>89</sup> döntöttek a főszolgabírói hivatalról fejenkénti szavazással.

A jelöltek listája 1820-ban járási bontásban nagyon hasonlított az 1818-asra, a különböző járások közötti átfedés viszont nullára csökkent. Ez utóbbit okozhatta a humán erőforrások reális számbavétele, következésképpen a jelöltek számát négyről háromra csökkentették az érintett három járásban. 1829-ben aztán két személy, Kis László és Konkoly József, mind a pesti, mind a kecskeméti járási főszolgabíróság jelöltjeként indult, jöllehet a pesti járásban velük együtt így öt jelöltet is állítottak. Konkoly emellett a központi járás jelöltjeként is indult. Kettős jelölt volt még Halász Miklós, aki sikertelenül próbálta elnyerni a pesti és a pilisi főszolgabírói hivatalt, valamint Miskey Imre, aki szintén sikertelenül indult a pilisi és a központi járásban. Jól kirajzolódik azonban, hogy mind a négy esetben egymással szomszédos járásokról volt szó, azaz a „helyi jelölt” kritériuma megmaradni látszik. 1832-ben ismét Konkoly József (kecskeméti, pesti, központi járás) és Miskey Imre (pilisi, központi járás) vált többszörös jelöltté. 1836-ban Konkoly a pesti és a központi járásban, Miskey pedig három helyen, a pesti, a pilisi és a középponti járásban is próbálkozott, eredménytelenül. 1841-ben Zlinszky János, az addigi központi járási főszolgabíró próbálkozott egyúttal a pesti és a kecskeméti járásban is, de végül maradt addigi hivatalában; emellett Miskey Imre próbálkozott – eredménytelenül – a pilisi és a központi járásokban is.

Az alszolgabírák megválasztása a járási rotáció tekintetében a főszolgabíróságokkal megegyező koreográfia szerint zajlott le. 1818-ban még kizárólag közfelkiáltással töltötték be ezeket a hivatalokat. A kecskeméti alszolgabírószágba akkor első alszolgabírónak négy jelölt közül Dubraviczky Simont (aki a váci főszolgabírói hivatalért is indult), második alszolgabírónak három jelölt közül Blaskovich Bertalant választották. A pilisi járásban négy jelölt közül első alszolgabírónak Simoncsics Jánost tartották meg (aki, mint láttuk, eredménytelenül indult a főszolgabírói posztért is); második alszolgabírónak pedig szintén négy jelölt közül Kis Lászlót választották a rendek. A pesti járásban első alszolgabírónak a négy jelölt közül Konkoly Józsefet hagyták meg hivatalában, második alszolgabírónak három jelölt közül pedig Halász

<sup>89</sup> MOL (C 44) Helytartótanácsi lt. Dep. pol. com. 1845. F. 1.–138. 1. fol.

Miklóst tartották meg. Láttuk, mindketten jelöltek voltak járásuk főszolgabírói hivatalára is. A váci járás első alszolgabírájának négy jelölt közül Friebeisz Istvánt hagyták meg (tehát a járás egyik eredménytelen főszolgabírói jelöltjét), második alszolgabírónak pedig három jelölt közül Beniczky Flóriánt választották meg a rendek. A solti járás első alszolgabírói hivatalára három jelölt közül Szalay Pált, a második alszolgabírói hivatalra pedig szintén három jelölt közül Pap Lászlót választották.<sup>90</sup>

1820-ban a kecskeméti járás első alszolgabírája voksolás által Dubraviczky Simon maradt három jelölt közül, a második alszolgabíró pedig az idő szorítása és a bizalom megnyilvánulása következtében Blaskovich Bertalan maradt voksolás nélkül a három jelölt közül. A pilisi járás első alszolgabírája fejenkénti szavazással Kiss László maradt két másik jelölttel szemben; a második alszolgabíró pedig voksolás nélkül Simoncsics János maradt. A pesti járásban, hasonló koreográfia szerint, voksolással maradt első alszolgabíró Konkoly József, második alszolgabíró pedig szavazás nélkül, „egyes akarattal” Halász Miklós. A váci járásban Friebeisz István maradt három jelölt közül az első alszolgabíró, míg a második alszolgabíró Beniczky Flórián maradt a jelöltek felolvasása nélkül. A solti járásban Szalay Pál ugyancsak megtarthatta első alszolgabírói hivatalát három jelölt közül, a második alszolgabíró pedig a korábbi pesti esküdt, Szutsánszky János lett közfelkiáltással; a két ellenjelölt nevét fel sem olvasták.<sup>91</sup>

1829-ben a kecskeméti járás első alszolgabírájának három jelölt közül az addigi kecskeméti aladószedőt, Sárközy Lőrincet választották, második alszolgabírónak pedig szintén három jelölt közül Szilassy Györgyöt. Váci első alszolgabírónak Somogyi Károlyt, második alszolgabírónak Beniczky Flórián visszalépése következtében Földváry Miklóst választották meg a rendek. A pesti járásban Konkoly Józsefet újraválasztották az első alszolgabírói hivatalba, második alszolgabírónak pedig Halász Miklós visszalépése következtében Blaskovich Gyulát választották. A pesti és a váci járásban rendre három-három jelölt indult. A solti járásban négy-négy jelölt közül lett eredményes első szolgabíróként Madarassy László, második szolgabíróként pedig Szabó János. A pilisi járásban öt jelölt közül egy alszolgabírót választottak, Jankovich Sándort.<sup>92</sup>

Az 1832-es tisztújításon kecskeméti járási első alszolgabírónak Sárközy Lőrincet választották újra négy jelölt közül, második alszolgabíró

<sup>90</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1818:1140. 415–416. fol.

<sup>91</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:1552. 711–712. fol.

<sup>92</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1829:4348. 1780–1781. fol.

pedig a nádor propozíciójára Szilassy György lett.<sup>93</sup> A váci járásban első alszolgabírónak Somogyi Károlyt választották újra három jelölt közül, második alszolgabírónak szintén három jelölt közül a nádor javaslatára Földváry Miklóst választották újra. Négy jelölt közül maradt pesti járásbeli első alszolgabíró Konkoly József, második alszolgabíró Blaskovich Gyula. A solti járásban három-három jelölt közül Madarassy László és Mészáros Károly maradt első, illetve második alszolgabíró, míg a pilisi járásban három jelölt közül Miskey Imre első, Jankovich Sándor pedig „nevezetesen kitetsző többséggel” második alszolgabíró maradt.<sup>94</sup>

Az 1836-os tisztújításon több ponton módosult a kép. A kecskeméti első alszolgabíró Nyáry Miklós lett (ellenfelei Sárközy Lőrinc, Bitskey Lajos, Szily Barnabás voltak); második alszolgabírónak Tallián Károly, Bitskey Lajos és Tihanyi Antal közül Bitskey Lajost választották. A váci járásban Somogyi Károly lemondása miatt az első és a második alszolgabíroságra összesen hat jelöltet állítottak (Friebeisz Ferenc, Parnitzky Eduárd, Majthényi Ignác, Eckstein Rudolf, Halász Pál, Bitskey Illés), akik közül az első alszolgabíró ismét Eckstein Rudolf, a második alszolgabíró pedig Parnitzky Eduárd lett. A pesti járásban Konkoly József felmentését kérte; helyére három jelölt közül Jeszenszky Antalt választották első alszolgabírónak, második alszolgabírónak pedig ugyancsak három jelölt közül Sárközy Károlyt. A solti járásban összesen hat jelölt közül a korábbi második alszolgabíró, Mészáros Károly lett az első alszolgabíró, Segesváry István pedig a második alszolgabíró. A pilisi járás első alszolgabírájának a rendek újraválasztották Miskey Imrét, második alszolgabírónak pedig megtartották Jankovich Sándort.<sup>95</sup>

1841-ben a kecskeméti első alszolgabíroságban hét jelölt közül Nyáry Miklóst tartották meg, második alszolgabírónak pedig az addigi tiszteletbeli alszolgabíró Szily Barnabást választották meg hat jelölt közül. A váci első alszolgabíró öt jelölt közül Parniczky Eduárd maradt, második alszolgabírónak pedig Majthényi Ignácot választották, négy jelölt közül, „nevezetes többséggel”. A pesti járás első alszolgabírójának nyolc jelölt közül Szilassy Istvánt homo novusként, második alszolgabírónak hét jelölt közül Szeles Józsefet, az addigi tiszteletbeli alszolgabíró választották a rendek. A solti járásban hat jelölt közül Mészáros Károly maradt az első alszolgabíró, második alszolgabírónak pedig öt jelölt közül az addigi tiszteletbeli aljegyzőt, Földváry Gábort választották.

<sup>93</sup> Az indoklás szerint apja, Szilassy József septemvir érdemei miatt kapott Szilassy György bizalmat.

<sup>94</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1832:5107–5116. 2236. fol.

<sup>95</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1836:5601–5609. 1863–1864. fol.

Végül a pilisi járásban hat jelölt közül Végh Ignác lett az első, öt jelölt közül pedig Urbanovszky Juszti a második alszolgabíró.<sup>96</sup> Az 1845-ös jegyzőkönyvből a vonatkozó lap hiánya miatt ismét a helytartótanácsi felterjesztés alapján rekonstruáltam a kecskeméti és a váci alszolgabíróságok választási eredményeit: a kecskeméti járásban Batta József első, Viczián Lajos második, Thenke László harmadik, a váci járásban pedig Majthényi Ignác első (egyben tiszteletbeli főszolgabíró), Fáy Béla második, Mártonffy Ignác harmadik alszolgabíró lett.<sup>97</sup> A pesti járásban hét jelölt közül Szeles Józsefet első, Pajor Tituszt második és központi, Halász Gerzsont pedig harmadik alszolgabírónak választották. A solti és a pilisi járásban szintén hét-hét jelölt közül Mészáros Károly első, Földváry Gábor második, Újváry László harmadik solti alszolgabíró, míg a pilisi járásban Végh Ignác első, Urbanovszky Juszti második, Király László pedig harmadik alszolgabíró lett.<sup>98</sup>

Az esküdti hivatalok betöltése 1818-ban, a szolgabírósághoz hasonlóan, csak akkor történt választással, ha új tisztviselő került hivatalba. A kecskeméti járásban hat jelölt közül Sárközy Lőrinc és Dubraviczky Károly maradt hivatalban, Szalay Józsefet pedig újonnan választották.<sup>99</sup> A pilisi járásban ugyancsak hat jelölt közül Miskey Imre és Balogh László maradt meg az esküdti hivatalban, és Mészáros Imrét választották melléjük. A pesti járásban formálisan ugyancsak hat jelöltet állítottak; Szutsánszky János maradt hivatalban, Zlinszky Jánost és Mészáros Károlyt pedig újonnan választották. A váci járás hat jelöltje közül Friebeisz Ferencet tartották meg a hivatalban, Berke Ignácot és Halász Pált pedig újonnan választották meg esküdtnek. A solti járásban ezzel szemben csak öt jelöltet állítottak, akik közül Jeszenszky Miklós maradt hivatalban, Segesváry Istvánt és Szabó Jánost pedig újonnan választották.<sup>100</sup> 1820-ban a kecskeméti járásban Sárközy Lőrinc és Szalay József, a pilisi járásban Miskey Imre, Setét Károly és Mészáros Imre, a pesti járásban Zlinszky János és Jeszenszky Miklós, a váci járásban Friebeisz Ferenc, Berke Ignác és Halász Pál, a solti járásban Mészáros Károly, Segesváry István és Szabó János szavazás nélkül maradtak a nádor jóváhagyásával esküdtek. Melléjük választották a kecskeméti járásba Dub-

<sup>96</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:2301. 218–221. fol.

<sup>97</sup> MOL (C 44) Helytartótanácsi lt. Dep. pol. com. 1845. F. 1.–138. 2. fol.

<sup>98</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1845:2646. 461–462. fol. (A kecskeméti és a váci járás választásáról szóló jegyzőkönyvi lapok sajnos hiányoznak.)

<sup>99</sup> A választásra általában és rendszerint csak az egyik korábbi esküdt, jelen esetben Rutkay János lemondása (más esetben halála) miatt volt szükség.

<sup>100</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1818:1140. 416–417. fol.

raviczky Károly lemondása miatt Ferenczy Gergelyt, a pesti járásba pedig Bielek Jánost, aki a Szutsánszky János alszolgabírói megválasztása következtében megüresedett helyet töltötte be.<sup>101</sup>

1829-től kezdve csak az adószedői hivatalok után választották meg az esküdteket. 1829-ben a kecskeméti járásban nyolc jelölt közül Szalay Györgyöt újra, Nyáry Miklóst és Szeles Józsefet mellé, a váci járásba hat jelölt közül Friebeisz Ferencet és Halász Pált újra, Parnitzky Eduárdot pedig melléjük újonnan választották. A pesti járásban kilenc jelölt indult az esküdti posztokért, de mind Bielek János, mind Jeszenszky Antal, mind Czagányi János hivatalban maradhatott. A solti öt jelölt közül Segesváry Istvánt és Mészáros Károlyt újraválasztották, melléjük Zsigray Lajos került; a pilisi járásban pedig négy jelölt közül Setét Károly maradt, aki mellé Simoncsics Józsefet és Kovács Lajost választották a rendek.<sup>102</sup> 1832-ben a központi járási főszolgabíró mellé három jelölt közül Bellágh Antalt választották esküdtnek. A kecskeméti járásban nyolc jelölt közül maradt Szalay György és Nyáry Miklós esküdt, s melléjük választották újonnan Bitskey Lajost. A váci járás öt jelöltje közül a három korábbi esküdt – Friebeisz Ferenc, Halász Pál és Parniczky Eduárd – maradt hivatalban. A pesti járás hat jelöltjéből Jeszenszky Antalt és Czagányi Jánost újraválasztották a rendek, s melléjük újonnan került az addigi tiszteletbeli esküdt Sárközy Károly. A solti és pilisi járásokban az öt-öt jelölt közül az addigi esküdtek, Soltban Segesváry István, Sigray Lajos és Csemiczky Lajos, Pilisben Setéth Károly, Simoncsics József és Kovács Lajos maradtak hivatalban.<sup>103</sup>

Az 1836-os tisztújításon Bellágh Antalt a nádor javaslatára megerősítették esküdtnek a központi főszolgabíró mellett. A kecskeméti járásban szintén a nádor jelöltjeit választották meg (Tihanyi Antal maradt, Kostyán Imre és Viczián Lajos új esküdt). A váci járásban négy jelölt közül Friebeisz Ferenc és Halász Pál esküdt maradt, s melléjük választották Nagy Lajost. A pesti és a solti járásban ismét a nádor jelöltjeit emelték hivatalba (a pestiben Czagányi János lemondása után Czagányi Albertot, mellette Pál Istvánt és Bod Dánielt, a soltiban Csemiczky Lajost és Végh Ignácot újra, továbbá melléjük Hajós Menyhértet). A pilisi járásban négy jelölt közül hivatalban maradt Setéth Károly, Simoncsics József és Kovács Lajos.<sup>104</sup> 1841-ben Bellágh Antal két kihívó ellenére továbbra is

<sup>101</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:1552. 713. fol.

<sup>102</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1829:4348. 1782. fol.

<sup>103</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1832:5126–5131. 2237. fol.

<sup>104</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1836:5621–5626. 1865. fol.

központi esküdt maradt. A kecskeméti járásban hét jelölt közül Viczián Lajos maradt hivatalban, és mellé választotta a többség Batta Józsefet és Zsigray Mártont. A váci járásban szintén hét jelölt közül három új esküdtet választottak (Veres Zsigmondot, Mártonfy Ignácot, Fáy Bélát), míg Pestben nyolc jelölt közül Bod Dániel mellé választották Halász Gerzsont és Lévy Ferencet. A solti járásban Nagy Lajos lemondása után négy jelölt közül három új esküdtet választottak (Nagy Károlyt, Hegedűs Sándort, Madarassy Károlyt), míg a pilisi járásban Simoncsics József lemondásával hat jelölt közül három új személy került az esküdti hivatalba (Hegedűs Antal, Setéth Tivadar, Miskey Vince).<sup>105</sup>

Az 1845-ös tisztújításon Bellágh Antal továbbra is központi járási esküdt maradt (öt jelölt közül), a kecskeméti járásban pedig 14 jelölt közül Rutkay Sándort, Bitskey Gergelyt és Mészáros Zsigmondot választották meg. Rutkay azonban azonnal le is mondott, s a helyét Forián György foglalta el. A váci járásban 11 jelölt közül Friebeisz Istvánt, Podlusányi Károlyt és Szalay Antalt, a pesti járásban nyolc jelölt közül Földváry Miklóst, Szilassy Jánost és Halász Álmost, a soltiban hét jelölt közül Nagy Károlyt, Hegedűs Sándort és Halász Oszkárt, végül a pilisiben hat jelölt közül Simoncsics Lászlót, Hegedűs Jánost és Miskey Rudolfot választották esküdtnek.<sup>106</sup>

A főügyészi hivatalban 1818-ban három jelölt közül (Muslay István, Mérey László, Reviczky Imre) a rendek a korábbi főügyészt, Muslay Istvánt „egyesült akarattal” tartották meg. A két elsőalügyész-jelölt, Reviczky Imre és Szemere Pál közül Reviczky Imrét hagyták meg korábbi hivatalában, míg második alügyésznek Molnár Pállal szemben Szemere Pált választották meg a rendek.<sup>107</sup> 1820-ban a főügyészt, Muslay Istvánt a nádor és a rendek ellenjelöltek állítása nélkül tartották meg hivatalában, mivel már több mint 30 éve látta el példásan a feladatát. A nádor javaslatára a két alügyész személyében sem történt változás, azaz mind Reviczky, mind Szemere hivatalban maradt.<sup>108</sup> Nagyobb változás következett be az ügyészi hivatalokban az 1829-es tisztújításon: a főügyész három jelölt (Muslay István, Reviczky Imre, Rákóczy András) közül „egyes akarattal” Reviczky Imre lett. Első alügyésszé Szemere Pál, Rákóczy András és Gál József közül Rákóczyt választották, második alügyész pedig Gál József lett (Szemere Pál és Nyáry Pál ellenében).<sup>109</sup> 1832-ben

<sup>105</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:2301. 225–226. fol.

<sup>106</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1845:2646. 467–470. fol.

<sup>107</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1818:1140. 417. fol.

<sup>108</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:1552. 713–714. fol.

<sup>109</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1829:4348. 1781. fol.

Rákóczy András lett a főügyész (kihívói Gál József és Lisznyay Gedeon voltak). Első alügyésznek Gál Józsefet újraválasztották (Lisznyay Gedeon és Bitskey Ignác ellenében), második alügyésznek pedig az addigi tiszteletbeli alügyészt Lisznyay Gedeont választották meg (Bitskey Ignác és Nagy Ignác ellenében).<sup>110</sup>

Az 1836-os tisztújításon Rákóczy Andrást ismét újraválasztották főügyésznek a rendek (Gál József és Lisznyay Gedeon ellenében), ahogy első alügyésznek Gál Józsefet is (Lisznyay Gedeon, Egressy Sámuel és Bitskey Ignác ellenében). A második alügyészi hivatalra Lisznyay Gedeon, Egressy Sámuel, Madarassy Móric és Halász Gusztáv közül a többség Egressy Sámuel mellett nyilatkozott.<sup>111</sup> 1841-ben Rákóczyt és Egressyt közfelkiáltással újraválasztották a rendek főügyésznek (Majthényi August és Bereczky Antal voltak a további jelöltek). Az első alügyészi hivatalra Majthényi August, Bereczky Antal, Körmöczy János és Rutkay József közül Bereczky Antalt, második alügyésznek Körmöczy János, Rutkay József, Ujváry László és Halász Gusztáv közül Halász Gusztáv tiszteletbeli alügyészt választották meg.<sup>112</sup> 1845-ben nem történt változás: Egressy Sámuel, Bereczky Antal, Halász Gusztáv és Körmöczy János közül Egressy és Bereczky maradt főügyész, Halász Gusztávot első, Körmöczy Jánost második alügyésznek választották újra.<sup>113</sup>

Figyelemre méltó, hogy 1818-ban hét család – a Friebeisz, Zlinszky, Dubraviczky, Halász, Mészáros, Szalay és Sárközy familia – indított kettő vagy annál több jelöltet is a különböző hivatalokra (az esküdtekig bezárólag végeztem az összesítést). A Friebeiszek öt jelöltet állítottak: Józsefet, aki sikertelenül indult a másodalispáni hivatalért, Antalt, aki sikertelenül indult a pilisi és a solti főszolgabíróságért is, Istvánt, aki sikertelenül indult a váci főszolgabíróságért, de megmaradt váci alszolgabírói hivatalában; Ferencet, aki megmaradt váci esküdti hivatalában, és Imrét, aki eredménytelenül indult harmadik aljegyzőnek. A Dubraviczkyek hármat: Antalt, aki sikertelenül indult első alispánnak, Simont, aki sikertelenül indult váci járási főszolgabírónak, de megválasztották újonnan kecskeméti járási első alszolgabírónak, és Károlyt, aki kecskeméti esküdtként megmaradt korábbi hivatalában. A Zlinszkyek kettőt állítottak: Antalt, aki a kecskeméti járás főszolgabírájaként korábbi hivatalában maradt, valamint Jánost, aki homo novusként lett pesti esküdt. A Halá-

<sup>110</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1832:5120–5122. 2236. fol.

<sup>111</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1836:5613–5615. 1864. fol.

<sup>112</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:2301. 223. fol.

<sup>113</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1845:2646. 463. fol. Rákóczy András 1842. szeptemberében elhunyt, s Bereczky ekkor lépett elő. Lásd BERÉNYINÉ KOVÁCS Gyöngyi: i. m. 2009.



szok is kettőt: Miklóst, aki sikertelenül indult Pest járási főszolgabírának, és Pált, akit újonnan választottak váci esküdtté. A Szalayak ugyancsak kettőt: Pált, akit újonnan választottak solti járási első alszolgabírónak és Józsefet, akit újonnan választottak kecskeméti esküdtté., A Sárközyek szintén kettőt: Lőrincet, aki kecskeméti esküdti hivatalában maradt és Imrét, aki sikertelenül indult első aljegyzőnek. Végül a Mészárosok is kettőt – Imrét, aki újonnan lett pilisi esküdt, és Károlyt, akit szintén újonnan választottak pesti esküdtnek – állítottak. A Zlinszky, Dubraviczky, Friebeisz, Szalay és Mészáros család volt mennyiségre nézve a legeredményesebb (jóllehet mint láttuk, a Friebeiszek öt jelöltet is állítottak!); mindannyian kettő hivatalt nyertek el, a Halászok és a Sárközyek pedig egyszer jártak sikerrel. A Zlinszkyek, a Dubraviczkyek és a Halászok egy-egy tagja nyert új jelöltként, míg a Szalayak és a Mészárosok mindkét esetben új jelöltekként nyertek. A Friebeiszek ezzel a két hivatalukat a már bejáratott és bevált emberekkel tartották meg, ahogy a Sárközyek is a kecskeméti esküdti hivatalt. A kép 1820-ban nem sokat változott. Dubraviczky Antal ismét sikertelenül indult első alispánnak, ahogy Dubraviczky Simon is első aljegyzőnek (ő a kecskeméti alszolgabíró-ságot tarthatta meg); Károly, mint láttuk, időközben lemondott a kecskeméti esküdti hivatalról. A Friebeiszek ezúttal „csak” három jelölttel indultak: Friebeisz József a főjegyzőség után ezúttal sikerrel aspirált a másodalispáni hivatalra, Ferenc pedig váci esküdt maradt. Friebeisz Ferenc most sem tudott feljebb lépni a ranglétrán, hiszen ezúttal is sikertelenül szállt versenybe a váci járási főszolgabírói hivatalért, járása első alszolgabírói hivatalát azonban megtarthatta. A Zlinszkyek közül Antal kecskeméti főszolgabíró, János pesti járási esküdt maradhatott. A Sárközyek is tartották a megyei tisztviselőkarban élvezett pozíciójukat, sőt, némileg javítottak is azon: Sárközy Lőrinc megmaradt kecskeméti esküdtnek, Imrét azonban a másodaljegyzőség után első aljegyzővé választották. A Mészárosok „stagnáltak”: közülük Imre pilisi, Károly pedig solti esküdt maradt. A Halászok és a Szalayak a Mészárosokhoz hasonlóan pedig szintén „lemásolták” saját 1818-as jelöltségüket és eredményüket.

A kép az 1829-es tisztújításra módosult érdemben. A korábbi családok közül két Zlinszky maradt talpon (Antal sikertelenül indult első alispánnak, János viszont központi járási főszolgabíró lett), és Friebeisz István váci járási főszolgabíró lett. Dubraviczky Simont másodalispánná választották, Halász Pál váci esküdt maradt. Halász Miklós ugyanakkor sikertelenül próbálta elnyerni mind a pesti, mind a pilisi főszolgabíró-ságot. Sárközy Lőrinc kecskeméti járásbeli aladószedőből kecskeméti járásbeli első alszolgabíróvá lépett elő, Szalay György pedig kecskeméti

esküdt maradt. Szalay Pál viszont továbbra is sikertelenül indult solti főszolgabírónak. Teret nyert ugyanakkor hét másik család. A Jeszenszkyek négy, a Madarassyak három, a Beniczkyek, Simoncsicsok, Nyáryak, Földváryak és Szilassyak két-két jelölttel képviseltették magukat. A Madarassy család egy alkalommal ért el sikert: László solti első alszolgabíró lett, István azonban sikertelenül indult első alispánnak, ahogy Ferenc is solti főszolgabírónak. A Jeszenszkyek viszont három hivatalt is elnyertek: Miklós számvevő maradt, István pesti aladószedő, Antal pedig pesti esküdt lett. (Mihály ugyanakkor sikertelenül szállt versenybe az első alispáni hivatalért.) A Simoncsicsok mindkét jelöltje hivatalba került: János pilisi főszolgabíró maradt, Józsefet pedig pilisi esküdtté választották. A Földváryak közül Gábor sikertelenül indult másodalispánnak, Miklós viszont az eredménytelen pesti főszolgabírói kandidáltság után váci második alszolgabíró lett. Noha Nyáry Pált nem választották meg második alügyésznek, Nyáry Miklóst kecskeméti esküdtnek igen. A Szilassy fiúk közül László sikertelenül indult a másodalispáni hivatalért, György viszont kecskeméti második alszolgabíró lett. A Beniczkyek mindkét esetben eredménytelenek voltak: Ádám sikertelenül indult másodalispánnak (ahogy 1820-ban pesti járási főszolgabírónak is), Flórián pedig ugyancsak elveszítette a váci főszolgabírói választást.

1832-ben Dubraviczky Simon karrierje tovább emelkedett, első alispánná választották. Egyéb tekintetben 1829-hez képest sok elmozdulás nem történt. Földváry Gábort másodalispánná választották; Miklós ezúttal is sikertelenül indult a főszolgabírói posztért, s a váci járásban második alszolgabíró maradt. A Madarassy fiúk közül László solti első alszolgabíró maradt, míg István ezúttal sem ért el sikert az első alispáni választáson. A Friebeiszek közül István váci főszolgabíró, Ferenc pedig váci esküdt maradt. Zlinszky János, bár központi járási főszolgabíró nem lett belőle, második földmérőnek kinevezték. Szalay György kecskeméti, Halász Pál váci, Jeszenszky Antal pedig pesti esküdt maradt. A Beniczkyek ismét kétszer próbálkoztak, eredménytelenül: Ádám ezúttal sem lett első alispán, ahogy Flórián sem váci főszolgabíró. A Simoncsicsok mindkét hivatalukat elveszítették, s egyetlen jelöltjük, János sem a másodalispáni, sem a pilisi főszolgabírói választáson nem ért el sikert. A legtöbb kudarcot összességében tehát a Jeszenszkyek és a Simoncsicsok szenvedték el. A már ismert családok közül azonban több is új pozíciókat tudott szerezni. Szilassy László, bár sikertelenül indult a másodalispáni hivatalért (ahogy Szilassy György is a pesti főszolgabíróságért), utóbbi kecskeméti járási második alszolgabíró lett. Sárközyéknél Imre főjegyző maradt (jóllehet az első alispáni választást elbukta), Lőrinc

pedig kecskeméti első alszolgabíró, és újonnan választották pesti esküdtné Károlyt. Nyáry Miklós kecskeméti esküdt lett, Nyáry Pált pedig újonnan második aljegyzőnek választották (az első aljegyzői hivatalt még elbukta). A Bitskeyek közül Lajos lett újonnan eredményes, kecskeméti esküdtté választották. Bitskey Ignác ugyanakkor az első és második alügyészi hivatalt is eredménytelenül célozta meg.

Az 1836-os tisztújításon a két alispán, Dubraviczky Simon és Földváry Gábor hivatalban maradt. Beniczky Ádám ezúttal is sikertelenül szállt harcba az első alispánságért, ahogy Szilassy László is a másodalispánságért. Szilassyéktól viszont György a kecskeméti második alszolgabíróság után pesti főszolgabírónak léphetett elő. Simoncsicsék pozícióikat a pilisi járásban őrizték meg: Simoncsics János elbukta a második alispánságot, de pilisi főszolgabíró maradt, ahogy József is megmaradt pilisi esküdtné. A Friebeiszek közül Istvánt nem választották meg váci főszolgabírónak, de hadi főadószedőnek igen. Friebeisz Ferenc sikertelenül pályázott a váci alszolgabíróságra, de ugyanezen járás esküdte maradt. A Madarassyaknál László léphetett előre a ranglétrán: solti első alszolgabíróból solti főszolgabíróvá. Madarassy Móric ugyanakkor elbukta mind a harmadik aljegyzői, mind a második alügyészi választást is. Halász Gusztáv szintén ebben a két hivatalban veszített, de Pál váci esküdt maradt (jóllehet a váci alszolgabíróság elnyerésével is próbálkozott). A Zlinszkyek két hivatalt tartottak meg: János központi főszolgabíró, László másodföldmérő maradt. Szalay Pál és Mészáros Károly is elbukta a solti főszolgabíróságot, de a Mészárosok benn maradtak a tisztikarban, sőt kicsit előre is tudtak lépni, mert Károly solti második alszolgabíróból első alszolgabíró lett. Relatív sikert a Nyáryak értek el: Miklós kecskeméti esküdtekből kecskeméti első alszolgabíróvá lépett elő, s Pál, bár sikertelenül indult első aljegyzőnek, a második aljegyzőséget megtarthatta. Sárközyéknél Károly lépett feljebb az esküdtségből pesti járási második alszolgabírónak, Lőrinc viszont sikertelenül pályázott a kecskeméti első alszolgabíróságra. A Jeszenszky családnál hasonló előrelépés figyelhető meg: Antal a pesti esküdtség után elnyerte a pesti első alszolgabíróságot. A Bitskeyek három jelöltet is állítottak, de ketten közülük elbuktak: Lajos kecskeméti második alszolgabíró maradt (jóllehet versenybe szállt az első alszolgabíróságért is), Illés és Ignác viszont eredménytelenül kísérelte megszerezni a váci alszolgabíróságot, illetve az első alügyészséget.

1841-ben Dubraviczky továbbra is hivatalban maradt, Simoncsics János viszont elveszítette a másodalispáni hivatalt Szentkirályi Mórral szemben. Zlinszky János ismét központi járási főszolgabíró maradt, de újból próbálkozott a kecskeméti és a pesti járási főszolgabíróság elnye-

résevel is. Sárközy Károly a pesti második alszolgabírószázból pesti főszolgabíróvá lépett elő, s ezzel elütötte Jeszenszky Antalt ennek megszerzésétől. Legnagyobb számmal ezúttal a Nyáry fiúk képviselték a családjukat – mind a négyen hivatalt is nyertek! Nyáry Pált megválasztották főjegyzőnek, Miklós kecskeméti első alszolgabíró maradt (sikertelenül pályázott a főszolgabíróságra), Lajos alszámvevő maradt, Péter pedig úti biztos lett a solti járásnál. A Halász családból közül Gusztáv második alügyész maradt, Farkast pedig soroksári katonai biztosból első biztossá választották. Újonnan nyert esküdti hivatalt a Hegedűs család két tagja: Sándor solti, Antal pilisi esküdtként került be a tisztikarba. Mellettük több új személyt is regisztrálhatunk a megválasztottak között: Szily Barnabás kecskeméti második alszolgabíró (a főszolgabíróságot még sikertelenül célozta meg), Szilassy István pesti első alszolgabíró, Madarassy Károly pedig solti esküdt lett. Az 1845-ös tisztújítás végül ismét a Nyáryak sikerét hozta: Nyáry Pált Szentkirályi előrelépésével másodalispánná választották. Nyáry Miklós kecskeméti első alszolgabíróból főszolgabíróvá lépett elő, Lajost pedig számvevőnek választották. Szilassy Istvánt szintén első alszolgabíróból választották pesti főszolgabíróvá, míg Zlinszky János ezúttal is központi járási főszolgabíró lett, noha első alispán szeretett volna lenni.

A levéltáros Balla Gábort és a számvevő Iványi Lászlót 1818-ban „közakarattal” megerősítették hivatalában. 1818-ban még az ügyészi hivatalok betöltése előtt, 1820-tól viszont már csak az után döntöttek a személyükről, s 1820-ban is mindketten megmaradtak hivatalukban.<sup>114</sup> 1829-ben Balla tovább szolgálhatott, és az időközben elhunyt Iványit váltó Jeszenszky Miklóst is megerősítették a számvevőségben.<sup>115</sup> 1832-ben – Balla Gábor időközben bekövetkezett halála miatt – a nádor javaslatára az addigi allevéltárnokot, Kecse Pétert választották meg „egyesült akarattal” a rendek. Jeszenszky Miklós lemondása miatt változás történt a számvevőségben is: Benke Ignác, Lázár Imre és Czagányi János közül Lázár Imrét, az addigi váci járási utazó katonai biztost választották meg.<sup>116</sup> Az 1836-os tisztújításon Kecse Péter levéltárost, valamint az 1835-ben elhunyt Lázár Imre<sup>117</sup> helyére került Clementis János számvevőt is megerősítették hivatalában.<sup>118</sup> 1841-ben három-három jelölt közül Kecse is Clementis is hivatalban maradt általános többséggel.

<sup>114</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1818:1140. 417. fol.; 1820:1552. 714. fol.

<sup>115</sup> BERÉNYINÉ KOVÁCS Gyöngyi: i. m. 24.; PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1829:4348. 1781. fol.

<sup>116</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1832:5123–5124. 2236. fol.

<sup>117</sup> BERÉNYINÉ KOVÁCS Gyöngyi: i. m. 24.

<sup>118</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1836:5616–5617. 1864. fol.

Clementis 1842. márciusban bekövetkezett halála után 1845-ben négy jelölt közül a korábbi alszámvevőt, Nyáry Lajost választották számvevőnek, míg Kecse továbbra is hivatalban maradt.<sup>119</sup>

A hadi főadószedői hivatalban 1818-ban két jelölt közül Kovacsóczy Lászlót hagyták meg, a házi főadószedői hivatalban pedig ellenjelölt hiányában, mivel elégedettek voltak a munkájával és Kis Sándort erősítették meg a hivatalában. A solti járás aladószedői hivatalában két jelölt közül Csemiczky Györgyöt tartották meg; a kecskeméti járás aladószedői hivatalában két jelölt közül Batta Sámuel volt választott; a váci járás aladószedői hivatalában pedig ellenjelölt hiányában megerősítették Egry Márton. A rendek ugyancsak 1818-ban kérték a nádort, hogy állítsa vissza a pilisi aladószedői hivatal, ami meg is történt: a tisztségbe Sztankovics Mihályt, a nádor jelöltjét választották (a pesti járásnak nem volt külön aladószedője). 1820-ban azután mind a főadószedők, mind a particularis perceptorok közmegelegedésre hivatalban maradhattak (bár az aladószedői hivatalokra voltak új jelentkezők, a rendek nem találták őket kellően képzeteknek).<sup>120</sup> 1829-ben ismét hivatalban maradt Kovacsóczy és Kis, az aladószedők között pedig annyi változás történt, hogy a kecskeméti járásba Sárközy Lőrinc helyett Ferenczy Gergelyt, a pilisi járásba pedig Bélgrády Jánost választották. Megerősítették hivatalában Egry Márton (váci járás), Jeszenszky Istvánt (pesti járás) és Csemiczky Györgyöt (solti járás).<sup>121</sup> A nádor 1832-ben megerősítette tisztségében Kovacsóczy László és Zsigray Zsigmond főadószedőket, és mind az öt járás aladószedőjét.<sup>122</sup> 1836-ban aztán mindkét főadószedői pozícióban változást történt: hadi főadószedőnek három jelölt közül Friebeisz Istvánt, házi főadószedőnek két jelölt közül Bielek Jánost választották meg a rendek. Az aladószedőket viszont mind újra megerősítették hivatalukban.<sup>123</sup> Az 1841-es tisztújításon a négy-négy jelölt közül Friebeisz és Bielek is hivatalban maradt. A kecskeméti járásban lemondás (Ferenczy Gergely), a soltiban pedig haláleset (Szalay Pál) miatt új aladószedőket kellett választani: a kecskemétiben egyetlen jelöltként indult és nyert Szeles János, a soltiban két jelölt közül nyert Hajós Menyhért.<sup>124</sup> 1845-ben Friebeisz István lemondása után négy jelölt közül Zsigray Lajost választották hadi

<sup>119</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:2301. 223. fol.; 1845:2646. 463–464. fol.

<sup>120</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1818:1140. 417–418. fol.; 1820:1552. 714. fol.

<sup>121</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1829:4348. 1781. fol.

<sup>122</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1832:5125. 2237. fol.; Kis Sándor 1830. augusztus 13-án meghalt, s Zsigray foglalta el a helyét. Lásd BERÉNYINÉ KOVÁCS Gyöngyi: i. m. 21.

<sup>123</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1836:5618–5620. 1864–1865. fol.

<sup>124</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:2301. 223–224. fol.

főadószedőnek, míg házi főadószedőnek Posh Jánost. A kecskeméti járás aladószedője ellenjelölt hiányában Szeles János maradt, a pesti járásba két jelölt közül Dinnyés Sándort, a váci járásban egyetlen jelöltként Sárközy Józsefet, a solti járásban szintén egyetlen jelöltként Hajós Menyhértet újra, végül a pilisi járásba két jelölt közül Simoncsics Józsefet újra megválasztották közfelkiáltással.<sup>125</sup>

A biztosi hivatalokról röviden: 1818-ban a nádor Modrovich János első pesti biztost megerősítette hivatalában, valamint négy (ceglédi, nagykőrösi, kecskeméti, soroksári járásbeli) contractionalis commissariust és három (piliscsabai, váci és kecskeméti járásbeli) transennalis commissariust.<sup>126</sup> Ugyancsak megerősítették a töltésekre és hidakra felügyelő biztost (azaz az úti biztost). A négy mezei biztosi hivatalt három személy látta el: a kecskeméti és a solti járást megerősítették, a váci biztost pedig áthelyezték a pesti járásba, de hatásköre a vácira is megmaradt, annak későbbi, az átszervezést követő betöltéséig. A két földmérőt (Mocsy György, Decsy József) szintén meghagyták hivatalában, ahogy a megyei orvost (Forgó Györgyöt) és az udvari kapitányt (Rekvinyi Ferencet) is. Mind az első, mind a járási, az úti és a mezei biztosokat, a földmérőket, az orvost és az udvari kapitányt is újra megerősítették hivatalában 1820-ban.<sup>127</sup>

1829-ben az első biztost, a kecskeméti, a nagykőrösi, a ceglédi, a soroksári fekvő katonai biztost, a budai, a váci, a nagykátai utazó katonai biztost, az udvari kapitányt (Balla Károly), a pesti, a kecskeméti, a váci járásbeli biztosokat és a három úti biztost megerősítették hivatalukban. A nádor ezután Bereczky Gábort nevezte ki a solti járásba mezei biztosnak. A megyei orvost és a földmérőket szintén megerősítették.<sup>128</sup> 1832-ben az első biztost négy fekvő katonai biztost és két utazó katonai biztost megerősítettek, a váci járásba pedig Modrovich Miklóst nevezte ki a nádor utazó biztosnak. Ugyancsak megerősítették az udvari kapitányt, a három (pesti, kecskeméti, solti) mezei biztost, a négy (solti, pesti, pilisi, váci) úti biztost, a főorvost és a másodorvost (Schmidt Jánost). A Decsy József elleni visszaélési vádak miatt a nádor Mocsy László második földmérőt nevezte ki első földmérővé, második földmérőnek pedig az addigi tiszteletbeli földmérőt Zlinszky Jánost.<sup>129</sup>

Az 1836-os tisztújításon az első biztost, a négy contractionalis és a három transennalis biztost, a négy mezei biztost, az úti biztosokat, a fő-

<sup>125</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1845:2646. 464–467. fol.

<sup>126</sup> Fekvő, illetve utazó katonai biztos.

<sup>127</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1818:1140. 418–419. fol.; PML, IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1820:1552. 714–715. fol.

<sup>128</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1829:4348. 1782–1783. fol.

<sup>129</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1832:5132–5134. 2238. fol.

orvost (Schmidt Jánost),<sup>130</sup> a második főorvost (Bacza Istvánt), a seb-orvosokat, a két földmérőt (Mocsy László fő-, Zlinszky László másod-mérnököt) a nádor megerősítette hivatalában. Udvari kapitánynak két jelölt közül Balla Károlyt választották újra, a solti járásba mezei biztos-nak pedig Mészöly Rudolfot nevezte ki a nádor a rendek beleegyezésé-vel.<sup>131</sup> 1841-ben három jelölt közül új első biztost választottak: Halász Farkast, az addigi soroksári katonai biztost. Halász helyére Ujváry Lászlót választották, a többi biztost pedig megerősítették hivatalában. A pilisi járás mezei biztosának a korábbi biztos lemondása miatt Bódis Ferencet nevezte ki Prónay. A solti járás úti biztosának három jelölt közül Nyáry Pétert választották. Az udvari kapitányi, a rendes és tiszte-letbeli orvosi és seborvosi, a két mérnöki és tiszteletbeli mérnöki hivata-lokban nem történt változás.<sup>132</sup> Az 1845-ös tisztújításon az első biztos és az udvari kapitány hivatalban maradt, ahogy az utazó és fekvő kato-nai biztosokat is újraválasztották. Nem történt változás a mezei, úti biz-tosok, a rendes és tiszteletbeli orvosok, továbbá a rendes és tiszteletbeli mérnökök személyében sem.<sup>133</sup>

A nádor 1818-ban 55 táblabíráat nevezett ki, köztük bárókat, tanács-o-sokat, egyháziakat, alispánokat stb. A rendek kívánságára még kinevez-te Bohhers József udvari főmester, belső titkos tanácsost; végül másnap Tormássy István volt alszolgabíróval zárták a táblabírói kinevezések so-rát. 1820-ban a nádor valamivel kevesebb, 33 táblabíráat nevezett ki. 1829-ben 57, 1832-ben 31, 1836-ban 30 táblabíráat. 1841-ben Prónay Albert 30 táblabírói címet adományozott, míg 1845-ben 29-et.<sup>134</sup>

A tiszteletbeli hivatalok száma szintén változott. 1818-ban a nádor két tiszteletbeli aljegyzőt, két tiszteletbeli alügyészt és öt tiszteletbeli es-küdtet nevezett ki. 1820-ban három tiszteletbeli alügyészt, öt tisztelet-beli esküdtet és egy tiszteletbeli földmérőt, 1829-ben három tiszteletbe-li alügyészt és 11 tiszteletbeli esküdtet, 1832-ben három tiszteletbeli aljegyzőt, egy tiszteletbeli alügyészt és négy tiszteletbeli esküdtet. Az 1836-os tisztújításon három tiszteletbeli aljegyzőt, egy tiszteletbeli al-ügyészt és egy tiszteletbeli középponti esküdtet nevezett ki. 1841-ben Prónay megerősített öt tiszteletbeli aljegyzőt, négy tiszteletbeli alügyészt,

<sup>130</sup> Forgó György 1835 júliusában elhunyt. (Lásd BERÉNYINÉ KOVÁCS Gyöngyi: i. m. 25.)

<sup>131</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1836:5627–5629. 1865–1866. fol.

<sup>132</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1841:2301. 227–228. fol.

<sup>133</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1845:2646. 470–473. fol.

<sup>134</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1818:1141, 1142., 1149. 419–420., 424. fol.; 1820:1553. 715. fol.; 1829:4348. 1783–1784. fol.; 1832:5135. 2238. fol.; 1836:5630. 1866. fol.; 1841:2301. 229. fol.; 1845:2646., 2648. 475., 476. fol.

hat tiszteletbeli esküdtet, továbbá kinevezett egy tiszteletbeli alügyészt. Az 1845-ös tisztújításon végül öt tiszteletbeli aljegyzőt és három tiszteletbeli alügyészt megerősített, négy tiszteletbeli aljegyzőt, két alügyészt és egy alszolgabíró-t kinevezett, továbbá a 11 tiszteletbeli esküdt mellé három újat, valamint egy tiszteletbeli főorvost és sebészt is kinevezett.<sup>135</sup>

A megválasztott és kinevezett, rendes és tiszteletbeli tisztviselők ezt követően letették hivatali esküjüket. A ceremónia végén (1841-ig) a nádor mondott ismét latin nyelven beszédet (ebben többnyire a tisztválasztás lefolyását és a rendekkel való egyetértést dicsérte, valamint bizalmát fejezte ki az újonnan megválasztott tisztikarnak), amire általában valamelyik egyházi előkelő, például 1818-ban a fehérvári megyéspüspök, 1829-ben Nádasdy Ferenc váci püspök, 1832-ben Horváth János fehérvári megyéspüspök válaszolt a rendek nevében. Ezt követően előbb a nádor, majd a rendek is elhagyták a tisztújítás helyszínét.<sup>136</sup> A tisztviselők neveit hirdetőlevél által tették közhírré a megyében.<sup>137</sup>

## Az országgyűlési követválasztások lebonyolítása Pest megyében

Végezetül a Pest megyében 1825 és 1845 között lezajlott hét rendes, illetve időközi követválasztást vizsgálom a tisztújításokhoz hasonló rendszerben.<sup>138</sup> Az 1825. augusztus 11-i követválasztást Szőgyény Zsigmond főispáni helytartó elnökleite alatt tartották, az 1830. augusztus 3-i és az 1832. november 10-i követválasztáson a nádor elnökölt. Az 1835. szeptember 9-i időközi követválasztáson Földváry Gábor másodalispán, az 1839. május 4-i, szeptember 24-i és 1843. április 10-i országgyűlési követválasztáson báró Prónay Albert főispáni helytartó volt az elnök. A korszak összes követválasztását Pesten tartották, a megyeházán. A ná-

<sup>135</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1818:1143. 420. fol.; 1820:1554. 715. fol.; 1829:4348. 1783–1784. fol.; 1832:5136. 2238. fol.; 1836:5631. 1866. fol.; 1841:2301. 228–229. fol.; 1845:2646. 474. fol.; 1845:2648. 476. fol.

<sup>136</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1818:1143. 420–422. fol.; 1820:1555. 716. fol.; 1820:1580. 730. fol.; 1820:1597. 741. fol.; 1829:4348. 1784. fol.; 1829:4350–4351. 1785–1789. fol.; 1829:5172. 2140. fol.; 1832:5137–5142. 2238–2242. fol.; 1836:5632–5635. 1866–1869. fol.; 1841:2301. 229. fol.; 1845:2646. 475. fol.; 1845:2649. 476–477. fol.

<sup>137</sup> A Pest megyei reformkori választások olvasóinak figyelmébe ajánlok két későbbi kötetet: FÖLDES György–HUBAI László (szerk.): *Parlamenti választások Magyarországon 1920–2010*. Szerk.: 3. kiadás. Napvilág Kiadó, Budapest, 2010; FEITL István–IGNÁCZ Károly (szerk.): *Önkormányzati választások Budapesten*. Napvilág Kiadó, Budapest, 2010.

<sup>138</sup> Az 1847. évi követválasztás a jelen dolgozatot is tartalmazó bölcsészdoktori disszertáció (*Megyei választások és szabályozásuk, 1830–1844*) időkeretein kívül esik, s több szaktudományos munka is részletebben foglalkozik vele, ezért elemzésétől ehelyütt eltekintettünk.



dor meghívása a tisztújításoknál látott menetrend szerint, a három deputáció segítségével történt.<sup>139</sup>

A választás a királyi meghívólevél felolvasásával és a választói közgyűlés elnökének beszédével, pontosabban választfelirati indítványával kezdődött. Szőgyény Zsigmond például 1825-ben hangsúlyozta az országgyűlés összehívásának szimbolikus gesztusát I. Ferenc részéről, és reményét fejezte ki, hogy orvosolni fogják a sérelmeket. József nádor 1832-ben a megye politikai érettségét és kvalitásait, a nagy számban egybegyűlt rendeket, valamint a közjót, a megye boldogságát méltatta.<sup>140</sup>

1825-ben a főispáni helytartó előrebocsátotta: a követek megválasztásában a vármegye rendjeinek *„mindenkor gyakorlott határtalan szabadságaitak legkevesebb részben sem kívánja sem megcsonkítani, összeveszoritani”*, és csak a vélemények könnyebb összeegyeztetése céljából javasol kilenc jelöltet: Bárczay Pál első alispánt, Kovách György másodalispánt, Péchy Imre septemvirt, Jeszenszky Mihály, Jankovich Miklós, Szeleczy Antal és Kiss Sándor táblabírókat, Fejérváry József főjegyzőt és Muslay István főügyészt. Szőgyény jelöltjei közül Péchy Imrét *„egyenlő akarattal”* kikiáltották első követnek. A másodalispán azonban nem vállalta a követséget, Fejérváry és Jankovich között pedig a felkiáltás alapján nem lehetett megállapítani a többséget. A rendek kérésére ezért a főispáni helytartó fejenkénti szavazást rendelt el, s kinevezte a szavazatszedő választmány tagjait.<sup>141</sup> A követválasztásokon ettől kezdve a fejenkénti szavazást rendre az 1820:926. sz. határozat előírásai szerint bonyolították le. A voksszedő küldöttség jelentése szerint Fejérváry József 144, Jankovich Miklós pedig 91 szavazatot kapott, azaz Fejérváryt választották második követnek.<sup>142</sup>

A nádor 1830-ban, Szőgyény indoklását átvéve, két jelöltet ajánlott a rendek figyelmébe (Szentkirályi László septemvirt és Dubraviczky Simon másodalispánt), mert az előző napi konferencián a jelenlévők állítólag bizalmukat nyilvánították irántuk. A rendek ezután a jegyzőkönyv szerint *„minden legkisebb tétoválás nélkül, egyenlő akarattal és egy szájjal”* kiáltották ki követnek Szentkirályit és Dubraviczkyt.<sup>143</sup> 1832-ben József

<sup>139</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1825:3019. 951. fol.; 1830:3470. 1709–1710. fol.; 1832:5485–5487. 2347–2348. fol.; 1835:3759. 1232. fol.; 1839:2866. 129. fol.; 1839:5431. 490. fol.; 1843:1108. 522. fol.

<sup>140</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1825:3019. 952. fol.; 1830:3471. 1711–1715. fol.; 1832:5488. 2349. fol.; 1839:2866. 130. fol.; 1843:1108. 523. fol.

<sup>141</sup> A választmány elnöke gróf Keglevich Gábor helytartótanácsi tanácsos, egyben Csongrád főispáni helytartója volt. Tagjai báró Orczy Lőrinc, Kubinyi Miklós, Szeleczy Antal, az öt járási főszolgabíró, egy váci kanonok, Bernáth György másodaljegyző voltak.

<sup>142</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1825:3020. 952–953. fol.

<sup>143</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1830:3471. 1713. fol.

nádor ismét a jelöltállításal próbálta befolyásolni a választást. Első jelöltjét, Dubraviczky Simon első alispánt a rendek egyhangúan követnek kiáltották ki. A második követnek jelölt Mérey László, Péchy Ferenc és Jankovich Miklós táblabírák között azonban megoszlottak a voksok, ezért a nádor fejenkénti szavazást rendelt el. Ennek eredményeképpen a szavazatszedő választmány jelentése szerint a voksok „igen nevezetes többségével” Péchy Ferencet választották meg.<sup>144</sup> Csakhogy az országgyűlési időszak kellős közepén, 1835. augusztus 25-én a rendek megvonták a bizalmukat Péchy Ferencről, és visszahívták.<sup>145</sup> Az új választást 1835. szeptember 9-re tűzték ki Pestre, ahol Földváry Gábor elnökkölt. Bár a másodalispán kinevezte a szavazatszedő választmány tagjait, a rendek egységesen szólaltak fel Fáy András táblabíró megválasztása mellett.<sup>146</sup> Fáy volt az első honatyja a reformkorban, akit köteleztek a hitforma szerinti eskü letételére, s ennek kötelező voltát határozatban mondták ki a jövőre nézve is.<sup>147</sup>

Az 1839. májusi követválasztáson Prónay Dubraviczky és Fáy újráválasztása mellett szólalt fel, de mindkét korábbi követ visszautasította

<sup>144</sup> A voksszedő küldöttség elnöke gróf Nádasdy Ferenc váci megyéspüspök, tagjai gróf Keglevich László, báró Orczy György, Szentkirályi László septemvír, Kovách György, Jankovich Imre, Blaskovich József, Bernáth György, Glorius Dániel, Madarassy István, Halász Miklós táblabírók, a járási főszolgabírók és Rákóczy András főügyez voltak. (PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1832:5488. 2349–2350. fol.)

<sup>145</sup> Azért határozták el a megyei ellenzékiek és liberálisok 1835 nyarán Péchy visszahívását, mert a pesti követ a kormány mellé állt. (PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1835:3523–3530. 1064–1081. fol.) Ezt követően Péchy Ferenc utólag maga is benyújtotta a lemondólevelét, amit a rendek a visszahívás miatt már nem fogadtak el. (A lemondólevelet lásd PML IV-3/c-1. Kgy. ir. 1835:3759. 4–5. fol.) Kossuth szerint a nádor és a kormány sokat dolgozott Péchy megtartásáért, a közvélemény nyomása azonban túl erősnek bizonyult. (Lásd Kossuth Lajos: *Országgyűlési Tudósítások*. V. k. 1835. augusztus 27.–1836. május 2. (Kossuth Lajos összes munkái V.) S. a. r.: Barta István. Magyar Történelmi Társulat, Budapest, 1961. 82.)

<sup>146</sup> A deputáció elnöke gróf Keglevich Gábor koronaőr és nórádi főispán, tagjai pedig Vágner Ferenc kalocsai kanonok, Kovách György, Madarassy István, Beniczky Ádám, Földváry Pál táblabírák, a hat főszolgabíró, Sárközy Imre főjegyző és Rákóczy András főügyész voltak. (PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1835:3759. 1233–1236. fol.)

<sup>147</sup> Az esküforma a korábbi, 1790-es országgyűlésen használt esküformán alapszik, valamint az 1649:44. tc.-re hivatkozik (utóbbi 3. §-a szerint: „*Ajándékokat pedig az országgyűlési ügyek alkalmából se a főpap uraknak vagy báróknak, se más országlakosoknak ne legyen szabad adni vagy elfogadni, és mind az ajándékozókat, mind az elfogadókat, a dolog valóságának kiderítése után, becstelenség büntetésében lehesen elmarasztalni.*”) (*Magyar Törvénytár*, 1649:44. tc.). A megválasztott követ kötelezte magát a követutastás, az ország törvényeinek és a rendek előjogainak megtartására, továbbá hogy az országgyűlés vége után hat évig a rendek beleegyezése nélkül nem vállal uralkodói kinevezéstől függő hivatal, tisztséget, adományt vagy bármilyen kedvezményt. (PML, IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1835:3759. 1233–1236. fol.) Az eskü szövegének királyi hivatalok elvállalását tiltó passzusa ellen a Helytartótanács 1839. április 16-i, 14980. sz. leirata kifogásokat emelt, a megye azonban az 1790-i országgyűlés alatti gyakorlatra hivatkozva ezt nem fogadta el. (PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1839:2867. 132–135. fol.)

a felkérést, egészségi állapotára hivatkozva. A főispáni helytartó ezért szavazatszedő választmányt nevezett ki,<sup>148</sup> s a mellékteremben bonyolították le a voksolást. A deputáció jelentése szerint „a szavazatok nevezetes többségével” első követte gróf Ráday Gedeont, második követte pedig „általános akarattal” Szentkirályi Mór táblabírót választották.<sup>149</sup> A kormányzati terrorizmus politikája és folyamatban lévő pere miatt Ráday 1839. szeptember 2-án kénytelen volt benyújtani lemondólevelét, helyének betöltésére szeptember 24-re új követválasztást tűztek ki.<sup>150</sup> Ezen Prónay ismét Dubraviczkyt szerette volna jelölni, de ő újra az egészségi állapotára hivatkozott, s nem vállalta a követséget. A Prónay által ezután kinevezett szavazatszedő választmány<sup>151</sup> jelentése szerint azonban, a visszalépés ellenére, annyian Dubraviczkyre szavaztak, hogy ő került ki győztesként. Dubraviczky először újra visszakozott, majd a rendek és Prónay ismételt kérésére végül elvállalta a követséget (korábbi követi megbízásai miatt nála kivételesen az eskütételtől is eltekintettek).<sup>152</sup>

Az 1843-as követválasztáson a főispáni helytartó kinevezett ugyan egy voksszedő küldöttséget Dubraviczky elnökletével (lényegében az utasításkészítő bizottság tagjaiból, ami kiegészült a két főjegyzővel, a két főügyésszel és a hat fősolgabíróval), de a választás során ez nem jutott szerephez, mert az első alispán visszalépése után a rendek közfelkiáltással követte választották a korábban már érdemeket szerzett és bizalmat nyert Ráday Gedeont és Szentkirályi Mórt. A jegyzőkönyv szerint „egy óra negyedig” sem tartott a közgyűlés.<sup>153</sup>

<sup>148</sup> Ennek elnöke Simoncsics János másodalispán, tagjai báró Orczy György, gróf Teleki Sámuel, báró Bánffy Pál, báró Laffert Antal, báró Podmaniczky Lajos, Steinbach Ferenc királyi tanácsos, Kovách György, Földváry Pál, Beniczky Ádám, Bernáth György, Szilassy László és Cséfalvay József táblabírák, Nagy István főjegyző, Rákóczy András főügyész, a hat fősolgabíró és rendes esküdteik voltak.

<sup>149</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1839:2866. 131. fol.

<sup>150</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1839:5154. 348–352. fol. – A kormányzati terrorizmus politikájáról és a Ráday-ügyről részletesebben lásd PAJKOSSY Gábor: A kormányzati „terrorizmus” politikája Magyarországon 1835 és 1839 között. *Századok*, 2007/3. 683–721.; PAJKOSSY Gábor: A kormányzati „terrorizmus” politikája és az 1839/1840. évi országgyűlés. *Történelmi Szemle*, 2006/1–2. 25–52.; ERDMANN Gyula: A Ráday-ügy, 1839. *Levéltári Közlemények*, 2002/1–2. 33–48.

<sup>151</sup> A deputáció elnöke ezúttal is Simoncsics János másodalispán volt, tagjai pedig Sághy Mihály váci nagyprépost, Nehiba János kalocsai kanonok, gróf Ráday László, báró Laffert Antal, Jankovich Miklós, Fáy Mózes, Beniczky Ádám, Földváry Pál, Ilkay Sándor, Tallián Károly, Cséfalvay József, Hins Ignác, Kováts József, Bernáth György, Csemiczky Lajos, Káldy Kálmán táblabírák, Nyáry Pál főjegyző, illetve a fő- és alszolgabírák, valamint esküdteik lettek.

<sup>152</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1839:5431. 491–495. fol.

<sup>153</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1843:1108. 523–524. fol.

A választást követően döntöttek az utasításkészítő küldöttség kiküldéséről, majd pár nappal (1825-ben például két nappal) később, ennek megszavazása után kiadták a főjegyző által hitelesített *credentionalist* (esküszegést), s határoztak a követek napibéréről is.<sup>154</sup>

Ha a részösszefoglalásokon túl egy általánosabb összeggést is szeretnénk tenni, akkor azt mondhatjuk, hogy a pesti választások 1847-ig különösebb konfliktus és vita nélkül zajlottak le. A tisztújítások és a követválasztások technikai lebonyolítása a törvények és a szokásjog mentén, a reformkori gyakorlat ideálját példázva történt. A választások jogi tartalmát (tisztújítási rendtartás, szavazójog) nézve a megye hatékony konszenzusos politikát folytatott: formálisan, papíron az uralkodói direktívákat betartva, informálisan, a gyakorlatban azonban a rendi törekvéseket érvényesítve sikerült tisztviselőiket megválasztaniuk (lásd például az 1819/20-as eseményeket).

A jelöltek személyi összetételének társadalomtörténeti elemzése további, a jelen dolgozat keretein belül meg nem válaszolható vizsgálati szempontokat is kijelöl. Érdekes lenne a jövőben megvizsgálni például, hogy az általunk is regisztrált családok pontosabban kik, miért jelöl-(het)tek annyi jelöltet ezek a családok, és miért épp ők lettek jelöltek. Van-e ennek mélyebben fekvő oka, vagy egyszerűen csak demográfiai véletlenről van szó? A kutatás és a lehetséges válaszok alapjául ezen családok anyagi helyzete, egyéb megélhetési lehetőségeik, valamint családi kapcsolataik vizsgálata szolgálhatna.

<sup>154</sup> PML IV-3/a-1. Kgy. jkv. 1825:3038. 960. fol.; 1830:3473. 1715. fol.; 5489–5492. 2350–2352. fol.; 1835:3759. 1233–1236. fol.; 1839:2867. 132–135. fol.; 1839:5431. 495. fol.; 1843:1108. 524. fol. Az 1830-as választástól kezdve a közgyűlési iratok között többnyire fennmaradt a követi megbízólevél, a követ-utasítás, a követi esküformula és a királyi meghívólevelek valamelyike is. (PML IV-3/c-1. Kgy. ir. 1830:3504.; 1839:2867.; 1839:2645. 2–3. fol.; 1839:5431.; 1843:780. 312–314. fol.)